ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

Vokietijos šiaurėje seminaras Lenkijos lietuviams – **Irena Vilimienė** 3
Nesėjęs nepjausi – **Jurgita Stankauskaitė** 4

KULTŪROS BARUOSE

XXIV kapelų šventė – Seinai 2026 – **Dalia Astrauskienė** 6

JUBILIEJAI

„Dzūkai burnos nepražioja“, arba Juozo Vainos palikimo svarba – **Jurgita Stankauskaitė** 10

ŠVIETIMAS

Ralio pasaulis iš arti – ypatingas susitikimas Suvalkų vaikų darželyje – **Irena Zdanavičienė** 13

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

Kun. Vincentas Dvaranauskas MIC – **Algimantas Katilius** 14
Lumbiai tarpukariu – **Janina Macukonienė** 16
Rainių tragediją prisimenant – **Darius Vilimas** 18

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

Tetai Genutei Grigutienei atminti – **Onutė Valenskienė** ... 21

KŪRYBA

Išnyko eiliniai piliečiai – **Vytautas Pečiulis** 23

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

Lietuvos žiniasklaida 26

Viršeliuose:
Rudens peizažas (Valdo Žilionio nuotr.)
Mokytojų diena Punsko pagrindinėje mokykloje (Tomo Bernecko nuotr.)

Redakcijos adresas
16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

Leidžia
Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125
lld@post.pl

Vyr. redaktorė Irena Vilimienė
Redakcijos sekretorius Valdas Žilionis
Stilistė, korektorė Birutė Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
Korespondentės: Jurgita Batvinskienė, Rasa Žukauskienė, Božena Bobin

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2026-10-16

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONĘ, ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO
Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej „Aušra“ i „Aušrelė“
DOFINANSOWANIE
450 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
503 550,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
25-03-2026 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškiama tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „***Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai***“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (*gauta parama projektui – 10362 eurai*).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

Irena Vilimienė

Daugelį metų dalyvauju lietuvių tautinės mažumos visuomeniniame gyvenime, todėl ne kartą yra tekę girdėti ir skaityti apie kitų mažumų situaciją tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje, kartais ir kitose šalyse. Šį rudenį teko aplankyti Šlėzvigą-Holšteiną ir artimiau pažinti ten gyvenančias tautines mažumas, jų padėtį. Apie tai rašysiu atskirame straipsnyje, tačiau čia norėčiau išskirti du dalykus, kurie, atrodo, yra svarbiausi tautinei mažumai. Pirma, pagrindinės tautos požiūris į tautines mažumas, t. y. pasitikėjimas ir pagarba joms, antra, pačios mažumos požiūris į save, t. y. tautinis susivokimas ir noras išlikti. Ir šioje vietoje norėčiau stabtelėti – neatsitiktinai rašau apie pagarbą ir pasitikėjimą, nes dažniausiai tautinės mažumos kitos šalies teritorijoje atsirado po konfliktų. Mažumos atstovai tuomet jaučiasi pažeidžiami ir tik brandi visuomenė sugeba sudaryti sąlygas jiems puoselėti jų kultūrą ir kalbą.

O dabar sugrįžkime į mūsų padangę. Niekaip nesuprantu Elko vyskupijos laikysenos lietuvių atžvilgiu. Spalio 6 d. Elko vyskupas susitiko su Punsko parapijiečiais. Deja, jis nieko naujo ir juolab nieko gero neįnešė į susiklosčiusią padėtį. Akivaizdžiai ganytojas, kaip lig šiol, siekia kiršinti žmones. Jis nebuvo linkęs įsiklausyti į žmonių nuomones.

Neseniai klausydamasi Lietuvos radijo „Mažosios studijos“ išgirdau disidentą vienuolį Julių Sasnauską kalbant apie dvasininkus, kad jie privalėtų eiti į žmones, juos pažinti, išklausyti, pamilti, ir tik tada jie bus gerbiami. Nepakanka diplomų pelnyti žmonių pagarbą.

Galime tik pasimelsti, prašydami išminties mūsų ganytojams...

Vokietijos šiaurėje seminaras Lenkijos lietuviams

Irena Vilimienė

Spalio 4–9 dienomis Punsko valsčius surengė išvyką į Vokietiją, į Šlėzvigą-Holšteiną. Sankelmarko akademija suorganizavo seminarą apie Vokietijos tautines mažumas bei Danijos vokiečius. Iš Punsko išvyko 17 žmonių: mokyklų direktoriai, mokytojai, lietuviškų organizacijų atstovai, savivaldybininkai, saviveiklininkai.

Sankelmarko akademija aktyviai veikia kaip suaugusiųjų švietimo, kultūros, istorijos ir politinių diskusijų centras. Ji nėra paprastas universitetas, kuriame studijuojama siekiant bakalauro ar magistro laipsnio. Jos seminarai atviri įvairiems besidomintiems žmonėms.

Lenkijos lietuviams seminarą apie Šiaurės Vokietijos tautines mažumas ir Danijos vokiečius surengė Akademijos Mažumų kompetencijos tinklas. Jis Sankelmarko akademijos centre pradėjo veikti 2020 m. Paskirtis – stiprinti tautinių ir regioninių mažumų veiklą, rengti susitikimus, dalytis patirtimi ir plėtoti dialogą tarp mažumų bei daugumos gyventojų. Veikla apima Šlėzvigo-Holšteino žemę, Pietų Daniją ir platesnę Europą.

Pačiam esant tautinės mažumos atstovu labai įdomu iš arti pamatyti, kaip kitose šalyse sprendžiami mažumų klausimai. Turėjome galimybę išklausyti Vokietijos danų, fryzų ir sinti-romų pasakojimų apie savo padėtį Vokietijoje, taip pat Danijos vokiečio pasisakymą. Aplankėme Flendsbergo mieste įsikūrusią danų biblioteką bei ten esantį Europos tautinių mažumų centrą. Danijoje, Sonderborgo mieste, matėme vokiečių pagrindinę mokyklą ir muziejų.

Išsamiau apie tautinių mažumų gyvenimą Šlėzvige-Holšteine skaitykite kitame „Aušros“ numeryje.

Seminaro dalyviai

Nesėjęs nepjausi

Jurgita Stankauskaitė

Sako, kad ūkininkui amžinai *nedataikysi – tai per karšta, tai per šalta, tai per sausa, tai per šlapia*. Gyvenant vidutinio klimato juostoje kiekvienas žemės darbus dirbantis tikisi normalios metų laikų kaitos: pavasarį drėgmės ir šilumos, vasarą saulės kaitros ir griaustinio su dosniu lietumi, rudenį pakankamai vandens ir paskutinių saulės spindulių šilumos, o žiemą šalčio ir sniego. Visgi jau porą gerų metelių matome, kad klimatas keičiasi ir neturime tų *senoviškų metų laikų*. Ūkininkai dėl to labai apgailestauja. Kasmet nukenčia kažkuri derliaus rūšis, būna nemažai nuostolių. Galvijų augintojai pasakojo, kad šiais metais nukentėjo žieminiai pasėliai, o pavasario šalnos dar tik viską užaštrino. Ilgai pavasarį trukusi sausra, o vėliau birželio mėnesį atėję nepakenčiami karščiai sustabdė augimą. Paskui vėl užklupusios liūtys neleido nuimti derliaus. *Kap tyča: kap žolį pjauc – tep lietus*. Kalbama apie mažiausiai 20 % mažesnį ir prastesnį derlių. Ūkininkai mini ir be galo dideles trąšų ir kuro kainas, kurios yra neadekvačios derliaus supirkimo taškų siūlomoms kainoms. Labai įtemptas esąs kukurūzų kirtimo laikotarpis. Nemažai hektarų užimantys kukurūzų laukai kertami ne tik dieną, bet ir vėlų vakarą. Tai sudėtingas laikas taip pat pėsčiomis arba dviračiais keliaujantiems. Patartina visiems laikytis atsargos ir atidumo, mat kaimo keliais nemažai važinėja didelių traktorių su kukurūzų prikrautomis priekabomis. Ūkininkai kalba, kad šiemet kukurūzų derlius neblogas. Gal kiek prastesnis nei pernai, bet neturėtų būti nuostolių.

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Dainuoja kapela „Klumpė“

Rodos, kaime darbai niekada nesibaigia, tačiau labai norint galima surasti vieną kitą valandėlę pramogoms. Vien darbu žmogus sotus nebus. Šiais metais pirmą kartą Punske įvyko Seinų apskrities derlinės, kurios daug metų vykdavo pačiuose Seinuose. Prieš kelerius metus buvo priimtas sprendimas, kad Derlinės bus kilnojamos ir organizuojamos Seinų, Gibų, Krasnapolio arba Punsko valsčiuje. Tai visiškai kitokia šventė nei mūsų numylėtos Žolinės. Daugiausia dėmesio skiriama patiems ūkininkams, kurie pelno įvairius apdovanojimus. Seinų apskrities ūkininkai gali dalyvauti, pavyzdžiui, gražiausio ūkio konkurse. Šiemet dalyvavo penkios Punsko valsčiaus ūkininkų šeimos, iš kurių laureatais tapo mūsų kraštiečiai! Dvi pirmosios vietos skirtos Teresės ir Dariaus Radzevičių šeimos iš Pristavonių ūkiui bei Dalios ir Dariaus Makauskų šeimos iš Vaičiuliškių ūkiui. Taip pat vertėtų paminėti, kad Derlinių metu vyksta derliaus vainikų konkursas. Šiame konkurse pirmąją vietą laimėjo Žvikelių kaimo Žolinių vainikas.

Būtina šiek tiek aptarti pačios šventės specifiką, kadangi Punske ji vyko lietuvių ir lenkų kalbomis. Derlinės prasidėjo šv. Mišiomis Punsko bažnyčioje. Čia skaitymai buvo skaitomi lietuviškai. Pakaitomis skambėjo Punsko bažnytinio choro giesmės ir Seinų ugniagesių savanorių pučiamųjų instrumentų orkestro atliekamos giesmių melodijos. Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas pabrėžė, kad čia, Punske, įvedė vieną pagrindinį pokytį – Derlinės vyko šeštadienį, o ne sekmadienį,

kaip būdavo anksčiau kituose valsčiuose. „Kodėl? Buvo dvi priežastys: norėjom, kad sekmadienis liktų laisva diena sunkiai dirbantiems žmonėms ir kad bažnyčioje nebūtų sumažintas paprastai vykstančių mišių skaičius“, – kalbėjo V. Liškauskas. Visa šventės pramoginė dalis vyko Punsko parke. Nors čia buvo gana šlapia, tačiau įmirkusi pieva nesutrukdė gerai laiką leisti nei mažiesiems, nei žemės ūkio mašinų paroda besidomintiems ūkininkams. V. Liškauskas pasakojo, jog Derlinės buvo planuojamos taip, kad visi šio krašto ūkininkai galėtų kuo gausiau jose dalyvauti. Todėl šventė prasidėjo 10.00 val. ryto ir tęsėsi iki popietės, kad žemdirbiai galėtų ramiai sugrįžti prie vakaro darbų. Na, naminiams gyvuliams ir jų augintojams laisvadienių nebūna.

Nuo seno sakyta, kad po derlinių ūkininkai gali pagaliau atsipūsti, neskubėti ir šiek tiek pailsėti. Žinoma, tai tik šnekos, nes šiais laikais jie net ir ilsėdamiesi krapštosi lauke. Tad pabaigoje pasidalinkime mūsų krašte užrašyta nepaprastai prasminga pamoka jauniems ūkininkams.

Tėvo pamoka

Tėvas mirdamas mokina sūnų, kap gyvenc an svieto.

– Jeigu aš numirsiu, o tu norėsi gerai gyvenc, tai nesakyk niekam „Padėk Dzieve!“, valgyk duonų su medum ir visadu naujais batais vaikščok.

Tėvas numirė, sūnus liko, aina in laukus, niekam „Padėk Dzieve!“ nesako. Parėjis valgo duonų su medum – daugiau nieko. Valgė, tep gyveno, gyveno ir batus visadu naujus nešoj. Apsiavė sykį, ir jau jis juos metė. Tėvas gyveno ir turėj visko. Sako:

– Kas ca tokio yr – ir tėvo klausau, ir tep man nesiaina.

Ateina tokias sanelis.

– Ar tu nežinai, kas ca tokio būt?

Sanelis sako:

– Vaikeli, tu nesupratai, kap tavi tėvas mokino. Tu pirmas aik in laukus, kad pirmas būtai, tai niekam „Padėk Dzieve!“ nesakysi, o kap tu padzyrbsi gerai, tai parėjis duonų valgysi su medum, o batus – parėjai iš kur, tai juos nuvalyk ir padėk, kad būt kap nauji.

Jis tep pradėj daryc ir prasgyveno paskui.

(1959 m. papasakojo 72 metų Marė Stanelytė iš Šlynakiemio. Iš Juozo Vainos tautosakos rinkinio „Nuo Punsko iki Seinų“)

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Jančiulytės iš Žagarių prie savo kaimo vainiko

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Gidas Krakauskas iš Agurkių prie savo senų traktorių

XXIV kapelų šventė – Seinai 2026

DALIA ASTRAUSKIENĖ,
VYSK. ANTANO BARANAUSKO FONDO „LIETUVIŲ NAMAI“ SEINUOSE
KULTŪROS SKYRIAUS VADOVĖ

Spalio 3-iosios vakarą Seinų „Lietuvių namuose“ netrūko muzikos, dainų, šypsenų ir šventinio šurmulio. Čia vyko XXIV kapelų šventė – Seinai 2026, į vieną sceną subūrusi penkias liaudiškos muzikos kapelas iš Lietuvos ir Lenkijos. Tai buvo vakaras, kupinas skambios muzikos, gražių susitikimų ir nuoširdaus bendravimo. Šventės scenoje susitiko skirtingų Lietuvos kraštų muzikantai, tačiau visus juos jungė vienas dalykas – meilė liaudiškai muzikai ir noras ją puoselėti bei perduoti ateities kartoms. Į Seinų „Lietuvių namus“ atvykusios kapelos atsivežė ne tik savo muziką, bet ir dalelę savo krašto, jo tradicijų, istorijos bei žmonių. Šventės šūkis „Muzika, kuri suburia. Tradicijos, kurios gyvuoja“ puikiai atspindėjo viso vakaro nuotaiką. Tai buvo ne tik koncertas, kuriame viena po kitos skambėjo skirtingų kapelų melodijos. Tai buvo susitikimas, kuriame muzika tapo bendravimo, bendrystės ir gyvų tradicijų jungtimi.

Iš Seinų „Lietuvių namų“ archyvo

„Klumpė“

Šventėje dalyvavo Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Salduva“, Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“, Grigiškių kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Gryčia“, šeimininkai – Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“, o renginį užbaigė Kėdainių kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Vilainiai“.

Iš Seinų „Lietuvių namų“ archyvo

„Salduva“

Į SEINŲ SCENĄ – SU ILGAMETE PATIRTIMI

Pirmoji vakaro viešnia – „Salduva“, vadovaujama Algimanto Jono Bartašiaus. Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro kapela veikia nuo 1974 metų. Per daugiau kaip penkis dešimtmečius kolektyvas tapo gerai žinomas ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. „Salduva“ yra daugelio Lietuvos dainų švenčių, įvairių kapelų švenčių, konkursų ir festivalių dalyvė. Kolektyvas koncertavo Prancūzijoje,

Latvijoje, Bulgarijoje, Lenkijoje ir kituose kraštuose, o Lietuvos televizijos žiūrovai ne kartą jį matė laidoje „Duokim garo!“. Nuo 1990 metų kapelai vadovauja Algimantas Jonas Bartašius. Jo vadovaujamo kolektyvo repertuare skamba ne tik liaudies muzika, bet ir paties vadovo profesionaliai aranžuoti bei sukurti instrumentiniai ir vokaliniai kūriniai.

Seinų publikai „Salduva“ padovanojo keturis kūrinius: „Gieda gaideliai“, „Sugrįžau“, romansą „Piemenaitė“ ir lietuvių liaudies dainą „Oi, tu Joneli“. Muzika greitai pripildė salę, o kartu su pirmosiomis melodijomis, rodos, nejučia atsirado ir noras šypsotis, linguoti į muzikos taktą.

Iš Seinų „Lietuvių namų“ archyvo

„Gryčia“

„Klumpė“ – tradicija, perduodama iš kartos į kartą

Po „Salduvos“ į sceną žengė Punsko lietuvių kultūros namų liaudiškos muzikos kapela „Klumpė“, vadovaujama Artūro Pečkaičio ir Arūno Lekešio. „Klumpės“ istorija prasidėjo 1966 metais. Daugiau kaip pusę amžiaus gyvuojanti kapela tapo svarbia Punsko krašto lietuvių kultūrinio gyvenimo dalimi. Per kolektyvo istoriją jame muzikuoti pradėjo ir ištisos šeimos – tėvai, vaikai, giminaičiai. Tai viena gražiausių tradicijų, leidžiančių muzikavimo papročiams natūraliai keliauti iš vienos kartos į kitą. Kapelos repertuare daug autentiškų Punsko krašto dainų ir melodijų. Dalis kūrinių yra pačių muzikantų aranžuoti, o nemažai jų sukurta kapelos narių. „Klumpė“ gerai pažįstama ne tik Lenkijos ir Lietuvos, bet ir užsienio lietuvių bendruomenėms. Kolektyvas yra koncertavęs JAV ir Kanadoje, dalyvavęs Lietuvos dainų šventėse, įvairiuose konkursuose ir televizijos laidoje „Duokim garo!“.

Seinuose „Klumpė“ atliko „Bernužėlių maršą“, „Dar ne visas daineles“ ir „Aš ja tikiu“. Skambėjo Broniaus Mūro, Regimanto Kaškausko ir Vytauto Šiškausko kūriniai. „Klumpės“ pasirodymas dar kartą priminė, kad tradicija gyva tol, kol yra žmonių, kurie ją ne tik saugo, bet ir patys joje dalyvauja. O kai muzikuoja skirtingos kartos, tradicija tampa natūralia šeimos ir bendruomenės gyvenimo dalimi.

Iš Seinų „Lietuvių namų“ archyvo

„Šalcinis“

Muzika, kurioje telpa visas kraštas

Trečiasis vakaro kolektyvas – Grigiškių kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Gryčia“, vadovaujama Roberto Petkevičiaus. Kapelos istorija prasidėjo 1995 metais. Nuo 2003-iųjų kolektyvui vadovauja Robertas Petkevičius, kuris pats yra kapelos akordeonistas. Per tris dešimtmečius „Gryčia“ koncertavo daugybėje Lietuvos ir užsienio renginių, festivalių bei konkursų. Įdomu, kad kapelą sudaro įvairių tautybių ir profesijų žmonės. Ši įvairovė atsispindi ir kolektyvo repertuare – greta lietuvių liaudies muzikos skamba ir tautinių mažumų folkloro kūriniai. „Gryčia“ savo pasirodymais jau ne kartą džiugino klausytojus Italijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Danijoje, Vengrijoje, Lenkijoje, Latvijoje ir kitose šalyse. Kolektyvas taip pat rengia savo liaudiškos muzikos šventę-varžytuves „Šalia kelio, vieškelėlio“.

Seinų scenoje muzikantai atliko „Galalių gegužinėj“, „Tyliai leidžias“, „Nepyk, brangioji“ ir „Oi gerai“. Publika šiltai priėmė kiekvieną kū-

Iš Seinų „Lietuvių namų“ archyvo

„Vilainiai“

rinį, o kapelos pasirodymas dar kartą priminė, kokia įvairi ir gyvybinga gali būti liaudiška muzika.

Šeimininkų „Šalcinis“ – 30 metų kartu

Atėjus šeimininkų eilei, į sceną pakilo Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“, vadovaujama Vytauto Gavučio. Šis pasirodymas buvo ypatingas ir pačiai kapelai – šiemet „Šalcinis“ mini 30 metų kūrybinės veiklos sukaktį. Jis tęsia 1996 metais susikūrusios grupės „Sainiai“ veiklą, kuriai ilgus metus vadovavo a. a. Jonas Pavilonis. Šiandien kapela yra neatsiejama Seinų „Lietuvių namų“ kultūrinio gyvenimo dalis. Per tris dešimtmečius „Šalcinis“ koncertavo įvairiuose renginiuose Lietuvoje ir Lenkijoje, dalyvavo tarptautiniuose festivaliuose, kapelų šventėse ir konkursuose. Kapelos muzikantai taip pat yra pasirodę LRT televizijos laidoje „Duokim garo!“. Repertuare – lietuvių liaudies dainos ir instrumentinė muzika, smagios polkos, valsai ir kiti liaudiškos muzikos kūriniai. Kolektyvas atlieka ir savo krašto muzikantų sukurtus kūrinius. Seinų publikai kapela atliko dvi lietuvių liaudies dainas – „Kai aš užaugau prie Nemunėlio“ ir „Tenai, kur žali medžiai“, taip pat vieną instrumentinį kūrinį.

Žvelgiant iš scenos į salę tą vakarą buvo gera matyti pažįstamus veidus. Juk „Šalcinis“ groja ne tik klausytojams – jis groja savo žmonėms, savo kraštui, savo „Lietuvių namams“. Ir turbūt todėl jo muzikoje yra kažkas labai sava ir artima.

Šis vakaras buvo gražus būdas paminėti ir kapelos jubiliejų – ne atskiru iškilmingu akcentu, o muzikuojant kartu su bičiuliais iš Lietuvos ir Punsko bei dalijantis muzika su savo krašto žmonėmis.

„Vilainiai“ – gražus vakaro finalas

Renginį užbaigė Kėdainių kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „Vilainiai“, vadovaujama Antano Mikalausko. Ji įkurta 1974 metais, o vadovas Antanas Mikalauskas kolektyvui vadovauja nuo pat įkūrimo. „Vilainiai“ – daugkartiniai Lietuvos dainų švenčių, įvairių kapelų švenčių, konkursų ir kitų kultūrinių renginių dalyviai. Kolektyvas koncertavo ne tik Lietuvoje ir Baltijos šalyse, bet ir Lenkijoje, Italijoje, Vokietijoje, Moldovoje, Ukrainoje, Prancūzijoje bei kitose šalyse. 2024 metais „Vilainiai“ atšventė gražų veiklos 50-metį.

Seinų publikai jie atliko A. Mikalausko kūrinius „Priskinsiu tau lauko gėlių“, „Už tas dienas“, „Metai bėga ratu“ bei R. Šilinsko „Mano žemė Lietuva“. Šie žodžiai labai tiko šiam spalio vakarui. Juk vienoje salėje susitiko Šiaulių, Punsko, Grigiškių, Seinų ir Kėdainių kraštai. Skirtingos vietos, skirtingos istorijos, skirtingi žmonės, bet viena bendra muzikinė kalba.

„Bekerio polka“ – kai visi tampa viena kapela

Tačiau paskutinis „Vilainių“ kūrinys dar nebuvo tikroji vakaro pabaiga. Koncertą vainikavo visų penkių kapelų kartu atliekama „Bekerio polka“. Scenoje susibūrė visi vakaro muzikantai. Skirtingų kraštų kapelų instrumentai suskambo kartu, o „Bekerio polka“ tapo gražiu bendrystės simboliu – vienas kūrinys sujungė visus šventės dalyvius. Muzika skambėjo, muzikantai grojo kartu, o salėje netrūko šypsenų ir plojimų. Tokio bendro finalo tradicija kapelų šventėje turi ypatingą žavesį – skirtingi kolektyvai, kurie vakarą scenoje pasirodo atskirai, paskutinėms minutėms tampa viena didele kapela. „Bekerio polka“ ir šį kartą leido ne tik klausytis muzikos, bet ir pajusti, ką reiškia muzikuoti kartu. Tą akimirką šventės šūkis „Muzika, kuri suburia. Tradicijos, kurios gyvuoja“ įgavo dar vieną prasmę. Muzika iš tiesų subūrė penkias kapelas į vieną bendrą ratą, o tradicija gyvuoja tada, kai žmonės groja, dainuoja, perduoda ją jaunesniems ir kartu švenčia. „Bekerio polka“ tapo XXIV kapelų šventės – Seinai 2026 akordu, gražiai užbaigusiu vakarą, kuriame susitiko Lietuvos ir Lenkijos lietuviško krašto muzikantai, jų tradicijos.

Ne tik koncertas, bet ir susitikimas

Kapelų šventės vertė slypi ne vien scenoje skambančiuose kūriniuose. Tokie vakarai suteikia galimybę susi-

Iš Seinų „Lietuvių namų“ archyvo

Visų kapelų atliekama „Bekerio polka“

tikti žmonėms, kurie saugo panašias tradicijas, nors gyvena skirtinguose kraštuose. Vienam kolektyvui liaudiška muzika yra šeimos tradicija, kitam – bendruomenės gyvenimo dalis, trečiam – ilgametė kūrybinė veikla. Tačiau visais atvejais už muzikos slypi žmonės. Žmonės, kurie po darbo eina į repeticijas, mokosi naujų kūrinių, keliauja į koncertus, lipa į sceną ir dalijasi tuo, ką patys myli. Būtent dėl to kapelų šventės ir yra reikalingos. Jos leidžia ne tik išgirsti gerą muziką, bet ir pamatyti, kad liaudies kultūra tebėra gyva. Ji nėra uždaryta praeityje – ji skamba šiandien scenoje, salėje, šeimose, bendruomenėse ir tarp skirtingų kartų. Tokie susitikimai svarbūs ir todėl, kad jų metu užsimezga nauji ryšiai, dalijamasi patirtimi, atrandama bendrų interesų ir tiesiog pabūnama kartu. Juk kultūra gyvuoja ne tik tada, kai ją atliekame scenoje, bet ir tada, kai susitinkame, kalbamės, klausomės vieni kitų ir kartu kuriame šventę.

Muzika, kuri lieka

XXIV kapelų šventė – Seinai 2026 baigėsi, tačiau jos nuotaika dar liko „Lietuvių namuose“. Po paskutinių „Bekerio polkos“ akordų nesinorėjo skubėti skirstytis. Juk tokie vakarai ir yra tie susitikimai, kurių laukiame – su muzika, žmonėmis, pažįstamais veidais ir naujais draugais.

Nuoširdžiai dėkojame visoms šventėje dalyvavusioms kapeloms, jų vadovams ir muzikantams už kelionę į Seinus, už muziką, dainas, gerą nuotaiką ir bendrystę. Ačiū „Salduvai“, „Klumpei“, „Gryčiai“, „Šalciniui“ ir „Vilainiams“ už tai, kad spalio vakarą mūsų scena tapo vieta, kurioje susitiko skirtingi kraštai, bet skambėjo viena bendra meilė liaudiškai muzikai. Dėkojame ir žiūrovams, kurie pasirinko šį vakarą praleisti kartu su mumis. Jūsų plojimai, šypsenos ir palaikymas – neatsiejama kiekvienos šventės dalis. Renginį vedė Nerijus Sukackas ir Eugenijus Kaminskas. Šventę finansavo Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos programa „Globali Lietuva“.

Šventę galima stebėti dar kartą

Šių metų kapelų šventę galėjo stebėti ne tik tie, kurie spalio 3-iosios vakarą buvo „Lietuvių namų“ salėje. Visas renginys buvo tiesiogiai transliuojamas „Lietuvių namų“ „YouTube“ kanale, todėl šventės muzika pasiekė ir tuos, kurie tą vakarą negalėjo būti kartu Seinuose. Norintys dar kartą pasimėgauti kapelų muzika, dainomis ir finaline visų kolektyvų „Bekerio polka“ renginio vaizdo įrašą gali žiūrėti „Lietuvių namų“ „YouTube“ kanale https://www.youtube.com/watch?v=uW_sZWibty4.

Tegul skamba muzika!
Tegul susitinka žmonės!
Tegul gyvuoja tradicijos!

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

„Dzūkai burnos nepražioja“, arba Juozo Vainos palikimo svarba

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Yra žmonių, apie kuriuos galima kalbėti tik gerai, o jeigu ne – geriau patylėti ir nebandyti burnos pražioti, kaip yra sakęs dzūkų tarmės subtilybes nagrinėjęs mokytojas, etnografas ir visuomenininkas Juozas Vaina. Didžio šio krašto žmogaus man neteko asmeniškai pažinti, tačiau vaikystėje turėjau laimę iš šalies paklausyti jo pasakojimų apie senuosius žmonių buities rakandus ar religinio pobūdžio palikimą J. Vainos įkurtame etnografiniame muziejuje Punske. Ką jau ką, bet mano pagrindinės mokyklos Vidugiriuose mokytojai labai stengėsi vaikams pristatyti šio krašto kultūrinio gyvenimo pagrindus, šviesti ne tik knygomis, bet ir netolimomis ekskursijomis po savo kraštą. Neginčytina tiesa – pirmiausiai reikia pažinti gimtąjį kraštą, o per jį ir save. Taigi jų dėka girdėjau J. Vainos balsą, galėjau paliesti senuosius vaikų žaisliukus, iš arti apžiūrėti medinį lopšelį, aptrupėjusį koplytstulpį, o aukštai užrietus galvą nedideles audinių iškarpas ir daug kitų eksponatų, kurių šiandien, deja, liesti nevalia. Kiekvienas prisilietimas pagreitina gedimą, puvimą, blukimą, tačiau prieš kelis dešimtmečius kai kuriuos daiktus J. Vaina leido vaikams liesti, skatino pačiupinėti senuosius daiktus, kad pajaustų, iš ko jie ir kokių formų pagaminti, bei žinotų, jog galbūt niekada daugiau jiems neteks tokių rankose paturėti. Pasakodavo, kad dauguma tų eksponatų pavyzdžių tikrai buvo naudojami mūsų senelių namuose ar ūkyje. Atsimenu, kaip tada vienas kitas mokinys kalbėjęs, kad tokių daiktų namo palėpėje turįs. Prieš karą gimę mūsų seneliai XX a. pabaigoje nelabai domėjosi tuo, ką J. Vaina kaupia savo pastangomis įkurtame muziejuje. Vieni džiaugėsi, kad žmogus iš jų namų ištempia nereikalingus daiktus, o kiti stebėjosi, kam kažko tokio reikia, kam tų senų, niekam nereikalingų dalykų... J. Vaina akivaizdžiai įrodė, kad lietuvių kultūriniam palikimui išsaugoti reikia suprasti darbo prasmę ir turėti užsispyrimo, kaip sakoma, kad į dviračio *špykius* kaišiojami pagaliai nesustabdytų riedančio rato.

Šiuo straipsniu siekiu prisiminti J. Vainą ir jo palikimo svarbą mūsų krašto lietuviams. Taigi šiemet minime jo 110-ąsias gimimo metines. Maža to, rašydami apie iškilius savo krašto žmones, neleisime jų užmarštin, o paties J. Vainos nepaliksime žmogumi tik *no muziejaus*. Jo darbai, ypač parašytų straipsnių vertė, negali būti neprisimenami. Tad sustodama prie jo įdirbio šios teritorijos gyventojams ir Lietuvai, savo tekstu norėčiau atkreipti skaitytojų dėmesį į tai, kad J. Vaina ne tik ir ne šiaip sau darė didelius dalykus. Jis puikiai suvokė, kad nepaisant visko reikia DARYTI SAVO.

Mintis sugrįžti prie J. Vainos kilo pažiūrėjus Punsko klojimo teatro režisierės Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės sukurtą spektaklį „Prakalbytas lopšys“, skirtą J. Vainos 110-osioms gimimo metinėms paminėti. Režisierė, siekdama pagerbti J. Vainos darbų atminimą, parašė scenarijų, paremtą jo surinkta tautosaka. Asmeniškai likau apžavėta forma, kokia žiūrovai galėjo iš arti prisiliesti prie mūsų krašto išsaugoto žodžio. Kilęs noras „parecenzuoti“ Jolantos darbą pasirodė beprasmis, nes faktas, jog režisierės absoliučiai visi darbai verti mūsų dėmesio ir pagyrų, yra aiškus – neginčytinas, tačiau jos įdėtos pastangos sukurti tokį spektaklį pastūmėjo sugrįžti prie J. Vainos parašytų straipsnių.

Ar kas nors dar prie jų sugrįžta, ar paskaito, ar pasidomi, kokia tematika rašė? Ar prisimenate, koks buvo J. Vainos tekstų bruožas, ar šiandien mokėtumėte atpažinti jo straipsnius, nematydami jų autoriaus pavardės „Aušros“ žurnale? Tuo tarpu mano straipsnio pavadinime pacituoti didžio žmogaus žodžiai „Dzūkai burnos nepražioja“ neatsitiktinai čia atsirado. J. Vaina labai domėjosi mūsų krašto žmonių kalba, vartojamais išskirtiniais ir kituose Lietuvos regionuose neaptinkamais žodžiais. Straipsniuose nagrinėjo Punsko dzūkų tarmės specifiką, mūsų liežuvio ir gomurio padėtį tariant žodį po žodžio. Bet rašė ne tik apie tai. Maža to, kas pagalvotų, jog jau prieš penkiasdešimt metų J. Vaina citavo mūsų kraštiečių pasisakymus, kad, pavyzdžiui, žurnalas „Aušra“ yra nereikalingas ir neįdomus, nes, tarkim,

Licėjuje

jame nėra pateikiama labai svarbi informacija – koks rytoj bus oras? J. Vaina labai atvirai rašė, neminėdamas konkrečių pavardžių. Pasižymėjęs dideliu išprusimu, akivaizdu, kad nebuvo jam svetima žurnalistinė etika. Įsivaizduokite, kad tokie pasisakymai atsirado viename pirmųjų jo tekstų, išspausdintų „Aušroje“. Drąsos taip pat užteko pirmame interviu su juo („Aušra“, 1980 m. 2 nr., 7 p.). Privalote bent dalinai su juo susipažinti, nes jis nepaprastai įdomus. Teksto pradžios neperpasakosiu, kad susipažintumėte su J. Vainos kalbos specifiškumu ir neapsakomai įdomia pasisakymų charakteristika: *Kaip Šešupė turi ne vieną ištaką, taip ir man dingstį rinkti senienas davė ne vienas, bet keli pradai. Jau per penkias dešimtis metų suėjo, kai esu atsiskyręs nuo gimtųjų namų. Įvairiais reikalais tekdavo keliauti nuo miesto į miestą, ir tenai iki traukinio išvykimo atlikdavo laiko. Jeigu tiktai būdavo įmanoma, lankydavau muziejus. Tatai nesukėlė minties rinkti man senienas, bet matomai pėdsakų paliko. 1956 m. atkeltas į Punską mokytojauti, vasaros atostogų metu peržiūrėjau Punsko parapijos archyvą, kuriame aptikau vyskupijos raginimą (apie 1820 m.), kad parapijų klebonai imtųsi rinkti nykstančius materialinės kultūros likučius. Ir į šį raginimą atkreipiau dėmesį, bet palyginęs savo materialias ir kitas galimybes su buvusių klebonų galimybėmis, kurie per pusantro šimtmečio šia linkme nei žingsnio nežengė į priekį, netgi nemėginau imtis to darbo. Tačiau atostogų metu ėmiausi užrašinėti iš vyresnių žmonių dainas ir šiaip visokius pasakojimus, kurių ilgainiui susikaupė tūkstančiai. Šis darbas suartino mane su apylinkės žmonėmis. Tuomet, vaikščiodamas ne tiktai keliais, bet ir laukais, atkreipiau dėmesį į akmenis, sumestus į krūsnis, iš kur parsinešiau daugiau šimto mane dominančių akmenų. Jų tarpe atsirado ir akmeninių kirvukų nuolaužų.* [...] *Girdėjau, kad žmonės, o ypač mokytojai, išėję į pensiją, blogai jaučiasi. Taigi kad ir man nebūtų nuobodu, norėjau nagrinėti surinktą medžiagą ir ją aprašyti.* [...] *1959 metais, kada dar vadovavau Punsko lietuvių kultūros namams, iš Balstogės vaivadijos namų gavau keliolikos puslapių raginimą rinkti senienas, aprašinėti žmonių papročius ir dainas, bet ir šis raginimas nebuvo dar lemtingas. 1968 m. pavasarį Lenkijos muziejus lankė Vilniaus istorijos instituto mokslinis darbuotojas Vacys Milius, kuris domėjosi muziejuose surinkta lietuviška medžiaga. Jam kažkas ir nurodė, kad Liaudies Lenkijoje apie Punską gyvena lietuviai. Taip ir atsidūrė jis Punske. Čia domėjosi šio krašto statyba ir dėl to lankė apylinkės kaimus. Kartą grįždamas vakare į Punską, Vacys Milius parsivežė akmeninį kirvuką, ir tai iš mano dėdės. Jis ir pasiūlė man susidomėti šio krašto materialine kultūra, palikdamas tą kirvuką tarytum užuomazgą. Tų metų rugpjūčio antroje pusėje, apžergęs dviratį, leidausi į parapijos pakraštį laimės ieškoti, galvodamas, kad ir surinktą materialinę medžiagą galima bus ateityje aprašinėti.*

J. Vaina prieš etnografinio muziejaus įkūrimą yra sakęs, kad jo kaupiami eksponatai renkami ne dėl savęs, o dėl žmonių, tad ir visos parodos skiriamos ne kam kitam, o žmonėms, kurie labai lengvai arba, priešingai, sunkiai skyrėsi su senelių ar prosenelių pagamintais daiktais. Neabejotina, kad visi jie liudija šio krašto lietuvių bendrą etnografiją ir istoriją, tad gerai, kai J. Vainos muziejų lanko jauniausi lankytojai, bet gerai būtų, kad jo eksponatų istorija būtų naudojama platesniais tikslais, nepaliekant jaunimo su tokiomis siauromis žiniomis, kokios minėtos straipsnio pradžioje. Maža to, dar ne taip seniai lietuvių kalbos abitūros egzaminų rekomenduojamos literatūros sąraše buvo galima išvysti įtrauktą J. Vainos tautosakos rinkinio „Nuo Punsko iki Seinų“ pavadinimą, tačiau šiais metais jis išbrauktas. Sutinku, kad tautosaką analizuoti jaunai asmenybei nėra lengva, tačiau turiu vilties, kad J. Vainos darbams mokykloje visgi yra skiriama viena

kita valandėlė. Prisiminkime patys mokyklos laikus ir pagalvokime, ar pačios įdomiausios (tuo pačiu ir prasmingiausios), visą klasę diskusijai įjungiančios pamokos nebuvo tos, kurios susijusios buvo su mūsų pačių kaimais, pasakojimais, istorijomis, faktais, šventėmis?

Prakalbus apie J. Vainos išleistą knygą „Nuo Punsko iki Seinų“, privalau paminėti, kad ją sudaro du tomai. Prieš beveik tris dešimtis metų mūsų knygų lobyną papildė spausdinto žodžio turtas: per 300 pateikėjų darbo, kalendorinių apeigų, vestuvinių, šeimos, jaunimo ir meilės, socialinių, karinių-istorinių, vaišių, literatūrinių dainų, baladžių, giesmių, raudų, pasakojamosios tautosakos – pasakų, legendų, juokų ir anekdotų, sakmių, padavimų, pasakojimų ir net žaidimų. Tautosaka pateikiama tarmiškai, nors kai kuriose vietose padarytos išimtys ir kalba pakoreguota. Tai J. Vainos dėka turime išsaugotą ne vieną vyresnio amžiaus dainininko ar pasakotojo tekstą. Jo dėka senieji žodžiai nugulė ant lapų. Maža to, J. Vaina drauge su Sigitu Birgeliu 1997 m. sudarė albumą „Punsko ir Seinų krašto materialinė kultūra“ – dar vieną vertingą mūsų kultūros atminimą.

Sustokime prie paties J. Vainos rankraščiuose vartojamos rašytinės šnektos. Ji išskirtinė. Girdėta lūpose, bet šiandien iš dalies nevartojama. Ji plačiai aprašoma mūsų kraštietės Jovitos Nevulytės-Grėbliūnienės bei jos vyro Petro straipsniuose ir išleistose knygose. Poznanės Adomo Mickevičiaus universiteto neofilologijos mokslų daktarų pora dirba su J. Vainos surašytomis kortelėmis. Jie skaito, analizuoja ir publikuoja darbus, susijusius su mūsų krašto dzūkų tarme. Ne vieną šūsnį kortelių gavę mokslininkai į J. Vainos palikimą žvelgia labai rimtai. Kiekvienoje jų yra užrašyti sakiniai su anuomet vartotais žodžiais, o šie turi pažymėtą kirtį. Mokslininkai laikosi taisyklės, kad nuo 1958 metų J. Vainos kauptas krašto palikimas negali būti užmirštas ar rinkti dulkes stalčiuje. Jo palikimas vertas plataus darbo ir skleidimo. Tuo tikslu pora kuria mūsų krašto dzūkų kalbos žodyną (*Słownictwo Dzuków z Polski na fiszkach Juozasa Vainy. Tom I*). 2025 m. išleido pirmąjį tomą. Anot Jovitos, šiuo darbu siekiama pagerbti J. Vainą, bet ir leisti į platų pasaulį žinią, jog šiame krašte gyvena išskirtiniai lietuviai – savo kalbą turintys dzūkai. Žodyne dr. Jovita ir dr. Petras rašo: *Varcydami šitų knygų atkraipkit dėmesį in tai, kiek Vaina prie tų kortukių prisdzyrbo. Kiek valandų prie jų sėdėjo piškydamas in rašomos mašinėlės mygtukus. O kiek ankscau da jis turėjo išlandzoc po stubas, po žmonis, kad turėtų kų ant tos mašinėlės rašyc. Ir da pamislykit – garantuota, kad an tų kortukių yra sakiniai arba posakiai, katruos gałėjo pasakyc Jūs tėvai, močutės, dzieduliai arba net prodzieduliai, katriej pasakojo Vainai apė jų gyvenimų, pergyvenimus, anuos čėsus. Vainos darbas tai ne cik jo palikimas, ale ir sykiu JŪS visų palikimas*. Tad mūsų visų palikimas yra prieinamas ne tik spausdinta forma. Galima skaityti ir internete. Su dr. Jovita teko asmeniškai pasikalbėti ir palietėme temą, kuri mūsų krašte vertinama įvairiai. Taisyklingai vartojame dzūkų kalbą ar ne? Šnekėti ja ar ne? Kodėl keliame tokius klausimus, jeigu pats J. Vaina tiek dirbo, rašė, analizavo, galiausiai pats ją vartojo? Trumpai atsakyti galima taip: žinoma, kad vartoti. Be svetimybių ji dar gražesnė, bet ką padarysi, kai gyveni šalia kitos tautos? Vincas Kudirka yra rašęs, kad *vienam iš mūsų tas, kitam anas netinka*. Tas pats pasakytina apie mūsų krašto šnektą arba, kaip dr. Jovita vadino, punskietišką kalbą. Vieniems nepatinka ne tik, kai sugebame pavolioti savo šnektą su svetimybėmis ir barbarizmais, bet kai apskritai dzūkuojame. Geriausiai būtų kalbėti bendrine lietuvių kalba. Ogi ne. Dzūko liežuvio su dzūkiškų pušų šaknimis neišrausi. Tarmės, šnektos ir pašnektės, tai pati didžiausia kiekvienos tautos kalbos vertybė, be kurios nebūtų nei tautos, nei istorijos, nei kultūros, nei bendros tėvynės. Įsivaizduokite, kad bendrinė kalba yra mūsų tautos kamienas, o jo šaknys – visos kitos kalbelės – įsišaknijusios giliai dirvoje, davusios pagrindą bendrinei lietuvių kalbai.

J. Vaina yra sakęs: „Pirmiau mesk, paskui rasi.“ Galima būtų teigti, kad šie žodžiai vainikuoja viso jo gyvenimo darbą. Turėjęs drąsos ir užsispyrimo veikti šio krašto labui, žinojo, kad teks visokiais keliais pereiti, tačiau darė tai, kas jam buvo įdomu ir prasminga, nes, kaip pats gražiai yra rašęs, juk niekas už mus gyvenimo nenugyvens. Ne nykštukai, o mes patys esame už jį atsakingi, todėl darykime tai, ką jaučiame, kas mums atrodo gražu ir prasminga.

Ralio pasaulis iš arti – ypatingas susitikimas Suvalkų vaikų darželyje

Irena Zdanavičienė

Suvalkų lietuvių vaikų darželyje sulaukėme ypatingų svečių – mus aplankė automobilių ralio sportininkas Tomas Jurkiūnas su žmona Monika. Šis susitikimas mūsų bendruomenei buvo dar ypatingesnis tuo, kad jų dukrelė Nina lanko lietuvių darželį.

Tomas Jurkiūnas automobilių raliuose dalyvauja nuo 2013 metų. Savo sportinę kelionę jis pradėjo varžybų cikluose, vykusiuose aerodromų trasose, o vėliau ėmė dalyvauti regioniniuose raliuose ir išbandė savo jėgas žinomuose greičio ruožuose. Iš pradžių sportininkas startavo su „Subaru“, tačiau didžiausių laimėjimų pasiekė prie savo mėgstamiausio „Mitsubishi Lancer Evo“ vairo, kuriuo važiuoja iki šiol.

Iš Suvalkų lietuvių vaikų darželio archyvo

Tomas ir Monika su Suvalkų lietuvių vaikų darželio ugdytiniais

Per savo sportinę karjerą Tomas ne kartą lipo ant nugalėtojų pakylos. Apytiksliais duomenimis, net 18 kartų jis iškovojo pirmąją vietą, 10 kartų – antrąją ir 6 kartus – trečiąją. Sportininkas tris kartus laimėjo „Bytowska Gonitwa“ varžybas, tris kartus lipo ant Suvalkų ralio nugalėtojų pakylos, ne kartą triumfavo „Tarmac Masters“ varžybų cikle bei sėkmingai pasirodė daugelyje kitų automobilių sporto varžybų. Jis yra vienas iš nedaugelio sportininkų, atstovaujančių Suvalkų kraštui ralio varžybose visoje Lenkijoje.

Savo patirtimi ir meile automobilių sportui Tomas ir Monika mielai pasidalijo su mūsų darželio vaikais. Susitikimo metu mažieji turėjo išskirtinę galimybę iš arti apžiūrėti tikrą ralio automobilį, susipažinti su sportininko apranga bei išgirsti pasakojimų apie varžybas, pasiruošimą joms ir ralio sportininko kasdienybę. Vaikai smalsiai klausėsi, domėjosi automobiliu ir uždavė daugybę klausimų.

Ypač gražu matyti, kad tėvelių meilė automobilių sportui persidavė ir jų dukrelei Ninai. Mergaitė nuoširdžiai domisi raliu, o tėveliai savo pavyzdžiu skatina jos smalsumą ir meilę šiam sportui. Kas žino – galbūt ateityje Nina pati nuspręs pasekti tėčio pėdomis?

Tokie susitikimai vaikams suteikia ne tik daug džiugių emocijų, bet ir galimybę iš arti pažinti įvairias sporto šakas, žmonių pomėgius bei jų kelią siekiant užsibrėžtų tikslų.

Nuoširdžiai dėkojame Tomui ir Monikai už skirtą laiką, šiltą bendravimą ir vaikams padovanotą galimybę iš arti pažinti įdomų ralio pasaulį.

Linkime saugių trasų, sėkmingų startų, dar daug gražių pergalių ir akimirkų ant nugalėtojų pakylos!

Kun. Vincentas Dvaranauskas MIC

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Algimantas Katilius

Vincentas Dvaranauskas gimė 1871 m. spalio 31 d. Žečkalnių k., Pilviškių parapijoje (Naumiesčio apskr.), Andriaus Dvaranausko ir Magdelenos Olekaitės šeimoje. Vyskupas Pranciškus Būčys taip apibūdino tėvus: „Mano draugo tėvas, žymus ir sumanus ūkininkas, užauginęs daug vaikų, buvo jau senas žmogus, bet labai vikrus ir juokdarys. Jis buvo vidutiniško ūgio, sudžiūvęs, visuomet linksmas ir įdomus pokalbyje. Jo žmona Dvaranauskienė Olekaitė, garsiojo prelato Saliamono Olekos sesuo, taipgi buvo vidutiniško ūgio, bet mažiau kalbi už savo vyrą. Ji buvo labai geros širdies, darbšti, išmintinga ir pamaldi moteriškė“ (*Vysk. P. P. Būčio atsiminimai*, d. 1, Chicago, 1966, p. 212).

Pradžios mokyklą baigė Pilviškiuose. 1884 m. įstojo į Suvalkų gimnaziją, nuo 1887 m. balandžio iki 1888 m. buvo Lomžoje, iš ten sugrįžo į Suvalkus ir čia 1889 m. birželio mėn. išlaikė gimnazijos 4 klasių baigimo egzaminus. Nuo 1889 m. iki įstojimo į Seinų kunigų seminariją gyveno pas tėvus. Į seminariją įstojo 1890 m. liepos 4 d. Tais metais į pirmą kursą įstojo šešiolika klierikų. Iš lietuviškų parapijų atvyko trylika pirmakursių ir trys iš lenkiškų parapijų. Mokslo metams bėgant du klierikai buvo pašalinti iš seminarijos, o kunigystės šventimus gavo keturiolika to kurso auklėtinių. Iš žymesnių V. Dvaranausko kurso draugų reikia paminėti vysk. Pranciškų Būčį MIC, Vytauto Didžiojo universiteto profesorių, istoriką Joną Totoraitį MIC, dr. Joną Naujoką. Po Seinų kunigų seminarijos V. Dvaranauskas kartu su P. Būčiu buvo išsiųsti studijuoti į Sankt Peterburgo Romos katalikų dvasinę akademiją. Studijas baigė teologijos magistro laipsniu. Kunigu įšventintas 1899 m. kovo 25 d.

Po akademijos baigimo kun. V. Dvaranauskas 1899 m. paskirtas Mažojo Plocko parapijos vikaru ir juo buvo iki 1902 metų. Po to 1902–1903 m. ėjo Suvalkų parapijos vikaro pareigas. 1903–1908 m. Seinų kunigų seminarijos vicerektorius ir profesorius, o vėliau iki 1911 m. tik profesorius. Seminarijoje dėstė filosofiją, visuotinę istoriją, lotynų kalbą. Apie kun. V. Dvaranauską kaip vicerektorių ir profesorių Mykolas Krupavičius atsiminimuose rašė: „Aukso žmogus buvo viceregensas Vincas Dvaranauskas, kuris seminarijoj jau buvo prieš mano atėjimą. Dvaranauskas nepaprastai jautrios sąžinės žmogus, geros širdies ir nepaprasto darbštumo. Jo dėstomi objektai nebuvo patrauklūs, pvz. lotynų kalba, bet be lotynų kalbos, kuri formaliai buvo laikoma oficialine kalba, toli nenueisi, nes, kaip minėjau, nuo trečio kurso visi bažnytiniai objektai ir filosofija buvo dėstoma tik lotynų kalba. Ta kalba reikėdavo ir atsakinėti. Bet lotynų kalba toli gražu ne visus traukė ir ne visiems simpatijas žadino, todėl daugiausia lotynų kalbos mokėsi dėl Dvaranausko savybių. Klierikas, kuris atsakinėdavo prastai, Dvaranauską sujaudindavo iki ašarų. Dvaranauskas prašyte prašydavo išmokti geriau, ir dvejetuką kam nors parašyti jam buvo tikra kančia. O vis dėlto labiausiai kentėdavo nelaimingas klierikas: jam gaila buvo mylimo ir gerbiamo profesoriaus“ (Mykolas Krupavičius, *Atsiminimai*, Chicago, 1972, p. 137–138).

Lotynų kalbą vietoje prof. V. Dvaranausko pradėjo dėstyti prof. Aleksandras Misevičius. Juozapas Stakauskas rašo: „Prof. Aleksandras Misevičius, nebaigęs aukštojo mokslo, bet seminarijos vadovybės branginamas kaip lietuvis lenkiško nusistatymo, buvo atkeltas dėstyti lotynų kalbai vietoj kun. Vincento Dvaranausko, lietuvio. Kai klierikai pajuto, kad Misevičius, kaip lotynų kalbos mokytojas, ir lygintis negali su iškeltuoju Dvaranausku, stebėjosi ir piktinosi sakydami: turėjome pirmos eilės mokytoją, o gavome žmogų, kad ir apsipažinusį su lotynų kalbos faktais, bet nemokantį klasėje apsisukti. To dar negana. Misevičius, ilgai gyvenęs parapijoje, pripratęs prie rusiškų valdininkų pasikalbėjimo stiliaus, per pamokas ėmė pasakoti vieną kitą anekdotą netinkamą kultūringoje draugijoje, o ką čia kalbėti apie tinkamumą kunigų seminarijoje“ (Juozapas Stakauskas, *Naujieji nacionalizmai ir Katalikų Bažnyčia Lietuvoje*, Vilnius, 2002, p. 251). Iškilus į viešumą už tų anekdotų pasakojimą A. Misevičius buvo atleistas iš profesoriaus pareigų. Seminarijoje kilo nemažas skandalas. Kitoje vietoje J. Stakauskas rašo, kad kun. V. Dvaranauskas seminarijoje laikęsis labai santūriai. Iš jos išėjęs labai sielojosi dėl lietuvių auklėtinių reikalų. Dėl incidento su prof. A. Misevičiumi galėjo būti pašalinti keli klierikai. Dvasios tėvas kun. Jonas Totoraitis per patikimą draugą informavo klierikus, kad jie nenusimintų. Jei reikės išeiti iš seminarijos, tai V. Dvaranauskas yra viską paruošęs slapta pereiti sieną ir sukaupęs reikalingą pinigų sumą vykti į Ameriką tęsti studijas (Ibid., p. 255).

Kun. V. Dvaranauskas yra prisidėjęs prie lietuviškos spaustuvės Seinuose organizavimo. Šios spaustuvės kūrimas tiesiogiai susijęs

su lietuviškos raštijos plėtojimosi tendencijomis po spaudos lietuvių kalba lotynišku raidynu draudimo panaikinimo. XX a. pradžios Lietuvos visuomenė jau buvo ne ta, kokia ji buvusi prieš 1863 m. sukilimą. „Aušra“ ir kita slapta lietuviška spauda buvo išauginusi visai naują skaitytojų kartą. Apie lietuviškų laikraščių spausdinimo aplinkybes po lietuviškos spaudos draudimo panaikinimo savo darbuose yra rašiusi Regina Laukaitytė (žr. Regina Laukaitytė, „Legalios katalikiškos spaudos pradžia Lietuvoje“, in: *Lietuvių atgimimo studijos*, Vilnius, 1994, t. 7: Atgimimas ir Katalikų Bažnyčia, p. 220–253). Sumanymas Seinuose spausdinti „Šaltinį“ tiesiogiai susijęs ir su spaustuvės atsiradimu.

Sprendimas Seinuose kurti spaustuvę ir leisti „Šaltinį“ turėjo savo karštus šalininkus, bet netrūko ir nemažesnių šios minties skeptikų. Prie šalininkų galima priskirti Seinų (Augustavo) vyskupijos administratorių prelatą Juozapą Antanavičių ir kun. Juozapą Laukaitį. Prieš pasisakė kun. Justinas Staugaitis, Pranciškus Būčys. Spaustuvės organizaciniai rūpesčiai užgulė kun. J. Laukaičio pečius. Jo pagalbininkais tapo kunigai Vincentas Dvaranauskas ir Jurgis Narjauskas. Visi trys buvo Seinų kunigų seminarijos profesoriai. Šių trijų kunigų vardu ir pavadinta bendrovė. Bendrovės pirmininku tapo kun. J. Laukaitis.

Steigiant spaustuvę reikėjo nemažų lėšų. Pinigų nebuvo, nes, kaip rašo Barbora Vileišytė, „steigėjai galėjo aukoti tik savo darbo įnašą, kadangi patys gyveno iš gana kuklių algų“ (Barbora Vileišytė, „Kultūrinė Seinų spaustuvės veikla (1906–1915)“, in: *LKMA Metraštis*, Roma, 1968, t. 4, p. 59). Kun. V. Dvaranauskas aplankė visus lietuvius kunigus Seinų (Augustavo) vyskupijoje ir dalyje Vilniaus vyskupijos. Jam pavyko surinkti 20 tūkstančių rublių. Spaustuvės įrengimas kainavo 15 tūkstančių rublių. Kaip matome, spaustuvės įrengimas Seinuose buvo bendrų dvasininkų pastangų vaisius.

Spaustuvė savo darbą pradėjo 1906 m. vasario mėn. pradžioje, pirmasis laikraščio „Šaltinis“ numeris pasirodė 1906 m. kovo 31 d. (senuoju stiliumi), o balandžio 1 d. prelatas J. Antanavičius pašventino spaustuvę ir „Šaltinio“ redakcijos patalpas. Svarbiausias spaustuvės „Laukaitis, Dvaranauskas, Narjauskas ir Bendrovė“ uždavinys buvo spausdinti savaitraštį „Šaltinis“ ir kitus periodinius leidinius.

1912 m. spalio 10 d. V. Dvaranauskas paskirtas Pilypavo klebonu, atleidžiant jį iš Seinų kunigų seminarijos profesoriaus pareigų (Varšuvos generalgubernatoriaus kanceliarijos raštas Seinų vyskupui. Nr. 4287, 1912 10 10). Pilypavo parapijos klebonu buvo iki 1917 m.

Po marijonų vienuolijos generolo Vincento Senkaus mirties 1911 m. Marijampolės parapija buvo atiduota dieceziniams kunigams. Pasikeitus politinėms sąlygoms, 1917 m. liepos mėn. marijonų generolas Jurgis Matulaitis kreipėsi į Seinų vyskupą Antaną Karosą, kad į Marijampolę būtų paskirti kunigai marijonai Vincentas Dvaranauskas ir Justinas Novickis, kurie dirbo atskirose vyskupijos parapijose. 1917 m. spalio 2 d. V. Dvaranauskas buvo paskirtas klebonu, J. Novickis vikaru. Marijampolės klebonu V. Dvaranauskas išbuvo iki 1925 metų. Apie V. Dvaranausko pradžią marijonų vienuolijoje vysk. P. Būčys rašė: „Žiemos metu Petrapilyje ėjau savo pareigas, bet apsilankiau Seinuose ir su savo mokslo draugu kun. Vincentu Dvaranausku, kuris tuomet buvo Seinų seminarijos profesorium, nuoširdžiai ir nuodugniai išsikalbėjome apie marijonus. Jis buvo įpratęs rūkyti, bet metė rūkymą, atsisakė savo pareigų seminarijoje ir išvažiavo į Fribūrą ten atlikti noviciato“ (*Vysk. P. P. Būčio atsiminimai*, d. 2, Chicago, 1966, p. 117–118). Tai turėjo įvykti 1911 metais.

1925–1927 m. JAV marijonų vienuolyne ėjo įvairias pareigas. 1927–1933 m. Žemaičių Kalvarijos klebonas. 1933–1937 m. Marijampolės klebonas. Nuo 1937 m. vasario mėn. Panevėžio marijonų vienuolyno vyresnysis ir bažnyčios rektorius. Nuo 1938 m. kovo Ukmergės marijonų vienuolyno vyresnysis ir bažnyčios rektorius. 1939 m. lapkričio mėn. pasiųstas į Vilnių perimti marijonų vienuolyno valdymą ir vėliau paskirtas Šv. Ignoto bažnyčios rektoriumi. 1950 m. birželio 3 d. atleistas iš Marijampolės altaristo pareigų ir paskirtas Marijampolės parapijos vikaru. 1951 m. liepos 3 d. atšauktas pavedimas aptarnauti Patilčių bažnyčią ir pavesta aptarnauti Patašinės bažnyčią. Nuo 1957 m. birželio 12 d. Betygalos bažnyčios altaristas. Antrojo pasaulinio karo metu slėpė ir išgelbėjo keturis žydų tautybės vaikus.

Kun. V. Dvaranauskas aktyviai dalyvavo visuomeninime gyvenime. B. Vileišytė rašo, kad jis Seinuose daugiausia prisidėjo prie 1910 m. Šv. Zitos draugijos steigimo. Apėjo mieste visas darbininkes ir tarnaites lietuves, surinko jų 50 ir tuomet sukvietė draugijos steigiamąjį susirinkimą. V. Dvaranauskas buvo draugijos globėjas ir faktinis vadovas iki 1911 m. Jis dalyvavo ir „Žiburio“ draugijos veikloje. 1909–1912 m. buvo Seinų skyriaus iždininkas. Jam teko dirbti ir „Žiburio“ draugijos Centro valdyboje, buvo draugijos vicepirmininkas ir pirmininkas, prisidėjo prie Seinų „Žiburio“ gimnazijos įkūrimo. 1917 m. dalyvavo Vilniaus konferencijoje. Bendradarbiavo spaudoje – „Apžvalgoje“, „Vadove“.

Mirė 1966 m. kovo 14 d. Marijampolėje ir ten palaidotas. Šv. Mišias laikė vyskupas Juozapas Matulaitis-Labukas, laidojimo apeigas atliko prelatas Česlovas Krivaitis, pamokslą sakė kun. Jonas Aleksa. Dalyvavo apie 85 kunigus.

Lumbiai tarpukariu

Janina Macukonienė

Apie Lumbius tarpukario laikotarpiu nepavyko rasti daug informacijos man prieinamuose šaltiniuose, tačiau pakankamai, kad sužinotume, jog tai buvo lietuviškas kaimas. Jame anksčiau buvusi lietuviška mokykla, o tarpukariu veikė Šv. Kazimiero draugijos skyrius.

Kaimo pavadinimą įdomiai aiškino 1959 metais vyresnio amžiaus Lumbių gyventoja Magdė Sikorskiūtė-Sidarienė: „Saniau an šitų žamių, cik prie Sainų vieškelio, buvo Stankūnų kaimas. Ir gal jis išdegė, kad persinešė namus arcau Šlėktakelio. Ca gerai barščai augo – buvo dzideli lumbai, ir no to sodzų Lumbiais vadzina.“ (J. Vaina „Nuo Punsko iki Seinų“, t. II, p. 154) Pateikėja taip pat patvirtina, kad paskutinis vėliau išparceliuoto Lumbių dvaro savininkas buvo Dochas, pasakoja apie kaimo plotą ir tautinę sudėtį: „Lumbių valakai mažasni kap Rimkažarų. Visas kaimas turi 300 ha. Vieno Doko Lumbių dvaralis 150 ha. Saniau Lumbiuosa cik Bykauskai lankiškai biskį kalbėjo, o dar visas kaimas sulenkėjis. Tai žantas, tai marci kieno kap suveina, tai lietuviškai nei negirdėc kad šnekėt.“

Ieškant žinių apie šios gyvenvietės istoriją, pavyko sužinoti, kad Lumbiai paminėti jau 1684 m. greta keleto kitų kaimų, įsikūrusių buvusiose Stabingio valdose. 1784–1789 m. iš Nažimskio (Narzymski) Lumbių valdas – palivarką ir kaimą – pirko Motiejus Eismontas, sukaupęs daugumą buvusių Stabingio žemių (4 palivarkus ir 8 kaimus). Lumbių palivarką tuo metu pavadino Viktorinu (Wiktoryno) savo žmonos Viktorijos iš Vilkovickių garbei, tačiau šis pavadinimas galiojo neilgai. Po Motiejaus Eismonto mirties didžiulės jo valdos buvo padalintos tarp vaikų, Lumbiai atiteko Petronelei Eismontaitei-Paškevičienei. Tuo metu kaime ir palivarke gyveno 121 žmogus (1827 metų duomenimis). Laikui bėgant gyventojų skaičius kažkiek didėjo ir tarpukario pradžioje, 1921 m., palivarke gyveno 47 žmonės, o Lumbių kaime 144 (pagal J. Wiśniewski „Dzieje osadnictwa“). Tada turbūt Dochas ir buvo šio palivarko savininkas, o jį pokariu išparceliavus gyvenamajame name įkurta mokykla.

Iš „Vilniaus golgotoje“ pateiktos informacijos apie lietuvių patirtas represijas po 1919 m. rugpjūčio 23 d. vykusio vadinamojo lenkų sukilimo žinome, kad nukentėjo tada ir Lumbiuose esanti lietuviška mokykla (nežinia, ar ji tada buvusi dvaro pastate): „**1919 rugpjūčio 24** ir vėliau Seinuose lenkai sunaikino lietuvių įstaigas: uždarė 9 draugijas su 1300 narių, lietuvių ir mergaičių gimnazijas su 223 mokiniais ir pradžios mokyklą (75 vaikai), užėmė lietuvių gimnazijas, išvaikė Seinų pradžios mokyklą [...] Uždarė lietuvių mokyklas Ramoniškėje, Klevuose, Bubeliuose, Žagariuose, Burbiškiuose, **Lumbiuose**, Skarkiškiuose, Radziūnuose [?], Dusnyčioj, Vidugiriuose, Aradnykuose, Punske, Galiniuose, Vaitakiemy, Senuose Ramonuose, viso 657 vaikų“ („Vilniaus golgota“, p. 43–44).

Praėjus porai metų uždarytų mokyklų mokinių tėvai kreipėsi į švietimo valdžią, kad mokymas gimtąja kalba būtų grąžintas, nes tokį mokymą tautinėms mažumoms turėjo užtikrinti Lenkijos konstitucija: „**1921 birželio 16** Seinų aps. Juodeliškių, Bubelių, Klevų, Rašačių, Vilkapėdžių, **Lumbių**, Naujasodės, Ramoniškių, Žagarių ir Radžiūčių kaimų gyventojai per savo įgaliotinį kreipėsi į Suvalkų mokyklų direkciją, prašydami leisti jiems įkurti lietuvių mokyklas savo lėšomis, bet direkcija jokio atsakymo nedavė. Nuo pat 1920 m. Seinų ir Punsko srityse lenkai neleido jokių lietuviškų mokyklų“ (p. 121).

Lietuvių vaikai buvo verčiami lankyti valdiškas lenkiškas mokyklas, į kurias tėvai jų nenorėjo leisti, nors tekdavo už tai mokėti baudas. Lietuviškų kaimų gyventojai bandė nelegaliai lietuviškai mokyti savo vaikus, kartais pasikviesdami daraktorių. Lumbių kaime taip pat imtasi slapto mokymo ir neišvengta baudų: „**1924 liepos 15** Lumbių kaimo šaltyšius Jonas Ignatavičius, dar 8 ūkininkai ir daraktorius, kuris mokė jų vaikus lietuviškai, Seinų teisėjo Kalvaičio (lietuvio) nubausti po 1100 lenkiškų auksinų kiekvienas“ (p. 279–280). Vėliau ši bausmė sumažinta iki 100 lenkiškų auksinų kiekvienam ir 25 auksinų teismo išlaidoms, kurios buvo dovanotos (pagal „Vilniaus golgotą“, p. 283–284).

Lumbių kaimo gyventojai kartu su kitais šio krašto lietuviais bandė kovoti dėl savo teisių, dalyvavo proteste prieš jų ribojimą tautinėms mažumoms: „**1925 rugpjūčio 25** Seinų aps. lietuviai „Vilniaus kelio“ Nr. 35 paskelbė protestą prieš Varšuvos lenkų seimo „mažumų“ teisių įstatymus, kurie neduoda jokių teisių Seinų – Suvalkų srities lietuviams. Pasirašė atstovai Seinų miesto ir kaimų: Radžiūčių, **Lumbių**, Klevų, Naujasodės, Bubelių, Rubežankos, Ramoniškės, Paliūnų, Navinykų, Didžiulių, Vidugirių, Pelalių, Būdos, Taurašyškės, Pristavonių, Burbiškių, Senkūrų, Žegarių, Rašečių, Skarkiškių, Šklernos,

Šv. Kazimiero draugijos Lumbių (Krasnapolio vls., Suvalkų aps.) vaidintojai 1934 metais (JD, 1934, nr. 5, p. 160)

Rakelijos, Aradnykų, Dusnyčios, Juodeliškės, Rimkežerų ir kitų mažesnių kaimų.“

Šventojo Kazimiero draugijos Lumbių skyrius

Visuose mūsų krašto lietuviškuose kaimuose nuo 1926-ųjų bandyta įsteigti Šv. Kazimiero draugijos skyrius. Neatsiliko ir Lumbiai, o tai reiškia, kad šis kaimas tuo metu buvo tikrai lietuviškas ir troško puoselėti lietuvių kultūrą ir švietimą: „1930 gegužės 21 d. Įvyko Šv. Kazimiero draugijos Lumbių skyriaus steigiamasis susirinkimas. Išrinkta valdyba: pirmininkas Petras Valukonis, vicepirmininkė Marijona Šiliauskaitė [gal Šuliauskaitė], sekretorius Ignotas Dambrauskas, iždininkas Antanas Šarka. Įstojo 42 nariai“ (ten pat, p. 875; panaši informacija pakartota taip pat p. 898–899).

Šv. Kazimiero draugijos skyriai stengdavosi ruošti viešuosius vakarus, į kuriuos sueidavo daug žiūrovų. Pagal surastus duomenis, Lumbių skyriaus nariai surengė du tokius vakarus, kurių metu suvaidintos dvi dramos, humoreska, buvo deklamuojamos eilės, šokami liaudies šokiai ir padainuota dainų:

„- 1930 rugsėjo 21 d. Lumbių Šv. Kazimiero draugijos skyrius suruošė viešą vakarą. Vaidinta E. Rucevičienės 1 veiksmo „Nepavykusi komedija“ ir Tado Daugirdo 1 veiksmo juokai „Girkalnio Užgavėnės“, pašokta liaudies šokių (ten pat, p. 920).

- 1931 gegužės 3 d. Lumbiuose įvyko viešas lietuvių vakaras. Vaidinta A. Fromo-Gužučio 5 veiksmų drama „Ponas ir mužikai“, padainuota dainų, deklamuotos eilės (ten pat, p. 1010).“

Šv. Kazimiero draugijos Lumbių skyriuje lankėsi taip pat draugijos instruktoriai, kurie skaitė švietėjiškas paskaitas, teikė pagalbą skyriaus administravimo darbuose, supažindindavo su tautine ir politine situacija:

„- 1931 spalio 26 d. Lumbiuose Šv. Kazimiero draugijos skyriuje lankėsi instruktorius A. Butrimas. Jis skaitė paskaitą apie Vytautą Didįjį, parodė 4 filmukus (ten pat, p. 1096).

- 1934 liepos 31 d. Lumbių Šv. Kazimiero draugijos skyriuje lankėsi tos draugijos instruktorius Kazimieras Umbražiūnas. Įvyko susirinkimas, išklausyta svečio paskaita apie pirmąją medicininę pagalbą. Instruktorius pažymėjo, kad kaimui yra nutautinimo pavojus. Skyriuje veikė vaidintojų kuopelė. Šventųjų Metų proga tame kaime prie kelio skyrius norėjo pastatyti koplytėlę. Pamūrijus pamatus, policija darbus sustabdė (ten pat, p. 1667) [fot.].“

Lumbių kaimo tarpukariu neaplenkė taip pat draudimai ir represijos. Minėtas koplytėlės statymo darbų sustabdymas turbūt įvyko 1925 m., nes šie metai, kaip jubiliejiniai, buvo skelbiami šventaisiais. 1937-aisiais su kitais skyriais apskrities viršininko sprendimu buvo uždarytas Šv. Kazimiero draugijos Lumbių skyrius: „1937 kovo 12 d. Suvalkų apskrityje, be anksčiau atskirais apskrities viršininko sprendimais sustabdytų ir uždarytų 13-os skyrių, nuo šiol panaikinami likusieji 19 Šv. Kazimiero dr. skyrių šiose vietose: Didžiuliuose, Dusnyčioje, Juodeliškėje, Klevuose, **Lumbiuose**, Navinykuose, Peleliuose, Pristavonyse, Radžiūčiuose, Raistiniuose, Rašėčiuose, Sankūruose, Seinuose, Skarkiškiuose, Trakiškėje, Vidugiriuose, Vidugirių Būdoje, Vilkapėdžiuose, Žvikeliuose“ (ten pat, p. 2401–2402).

Tautinė ir ekonominė padėtis

Uždarius Šv. Kazimiero draugijos skyrių, nebuvo galimybių tęsti kaime nei kultūrinės, nei švietėjiškos veiklos. Iki šiol išlikusiu veiklos paminklu galima laikyti dabar kelių sankryžoje esančią, gerai prižiūrimą koplytėlę, kuri buvo pastatyta gerokai vėliau ant minimo citatoje 1934 m. išmūryto pamato.

Atsakymas į klausimą, kodėl Lumbių kaimas šiuo metu labiau nei kiti aplinkiniai sulenkėjęs, slypi, tarp kitko, surastame „Vilniaus golgotoje“ įraše: „Suvalkų apskrityje 1938 m. iki gegužės 3 d. išdalintas Seivų palivarkas ir **Lumbių** dvaras. Žemė atiteko iš Lenkijos gilumos atkeltiems kolonistams. Vietiniams lietuviams nei išsimokėtinai įsigyti, nei pirkti žemės neleista. Apskritai iš 1920–1937 m. lietuvių gyvenamuose valsčiuose išdalintų dvarų lietuviams neteko nė gabalėlio žemės“ (ten pat, p. 2659).

Rainių tragediją prisimenant

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Darius Vilimas

1941 metų vasara. Sovietų okupuota Lietuva ką tik išgyveno pirmuosius masinius trėmimus. Į Sibirą raudonieji okupantai birželio 14–18 d. išvežė keliolika tūkstančių lietuvių, tautos žiedą. Mokytojus, ūkininkus, intelektualus, politikus ir valdininkus. Didžioji dalis jų negrįžo.

O aplinkui vyksta pasaulinis karas. Europą užplūdęs rudasis ir raudonasis maras. Rytų Europa dar 1939 m. pasidalinta Molotovo–Ribentropo paktu. SSRS ir Vokietija sąjungininkės. Baltijos valstybės okupuotos ir aneksuotos SSRS. Suomijos ir Rumunijos teritorijos „apkramtytos“ tų pačių sovietų. Lenkiją pasidalijo nacistinė Vokietija ir bolševikinė Rusija. 1939 m. rudenį netgi surengtas bendras užpuolikų karinis paradas Breste. Europoje tik Didžioji Britanija (padedant kolonijoms) tebesipriešina nacistams, nes prieš metus, 1940 m. vasarą, Prancūzija buvo sumušta ir kapituliavo. Vokiečiai 1941 m. pavasarį okupuoja taip pat Balkanų pusiasalį, Jugoslaviją ir Graikiją.

J. Stalinas ir A. Hitleris viešai sako vienas kitam komplimentus. Tačiau iš tikrųjų abi pusės rengiasi karui. Į Vokietiją iš SSRS dar darda ešelonai su strateginėmis žaliavomis. Sakoma, kad paskutiniai traukiniai per tą patį pasienio Brestą nudardėjo į vakarus ketvirtis valandos iki vokiečių puolimo pradžios. Abi pusės tebekalba apie draugystę, tačiau visas vakarinis SSRS pasienis prigrūstas vis naujų sovietinių divizijų. Nesnaudžia ir vokiečiai – jų „Barbarosos“ planas patvirtintas dar 1941 m. pavasarį...

Atminimo kryžius Rainių žudynių vietoje

Ir štai išaušo birželio 22 d. rytas. Tvankus vasaros sekmadienis. Vokiečiai smogė sovietams. Kilo neįsivaizduojamas chaosas. Dar vakar savo nenugalimumu besigyrusi Raudonoji armija visur triuškinama karių skaičiumi ir technika žymiai silpnesnio Vermachto. Daugybė miestų ir miestelių atiduoti priešininkui beveik be kovos, o puolantieji vos spėja rinkti belaisvius. Vien iki 1941 m. pabaigos vokiečių nelaisvėn pateko apie 5 mln. sovietų kariškių.

Karo pradžia buvo ženklas lietuvių tautai. Visoje šalyje kilo sukilimas prieš sovietų okupantus. Jau birželio 23 d. sukilėliai užėmė Kauno radiofoną ir paskelbė apie valstybingumo atkūrimą bei Laikinosios vyriausybės sudarymą. Vokiečių kariuomenė su nuostaba suvokė, kad daugelis Lietuvos vietovių buvo sukilėlių išvaduotos dar iki jos pasirodymo. Okupantus ir vietinius kolaborantus apėmė siaubas ir panika. Ką daryti? Daugelis sovietų aktyvistų bėgo, gelbėdami savo kailius. Bet ne visi. Šalyje dar buvo daugybė sovietų karių, aktyvistų. Prieš pabėgdami jie nusprendė sunaikinti visus savų kalėjimų kalinius. Žinoma, juos reikėjo išvežti į Rusijos gilumą. Bet vokiečiai puolė pernelyg greitai...

Besitraukdama sovietinė armija ir jos vietiniai talkininkai surengė lietuvių egzekucijas keliasdešimtyje Lietuvos ar kaimyninės Baltarusijos (Červenė) vietų. Manoma, kad buvo nužudyta apie 1000 žmonių. Bolševikų teroras prieš lietuvių tautą nebuvo kokia išimtis, karo pradžioje bėgantiems sovietinių represijų vykdytojams liepta nepalikti nei vieno gyvo politinio kalinio. Taip

Rainių Kančios koplyčia

atsitiko visur, kur tik sovietai nespėjo evakuoti kalėjimų. Pavyzdžiui, Lucko (Ukraina) kalėjime 1941 m. birželio 22–23 d. jie sušaudė apie 3000 kalinių.

Telšių kalėjime sovietų okupantai laikė daugiau kaip 160 kalinių. Apie pusę jų sudarė vadinamieji politiniai kaliniai. Skamba grėsmingai, bet dauguma jų buvo paprasti žemaičiai: moksleiviai, ūkininkai, darbininkai, mokytojai, kurių didžiausia kaltė buvo lietuviškos trispalvės iškėlimas, antisovietinių proklamacijų platinimas ar tiesiog antisovietinės pažiūros. Karo pradžioje bolševikai kriminalinius nusikaltėlius paleido. Bet tik juos.

Naktį iš birželio 24 į 25 d. sovietų kareiviai ir vietiniai komunistų aktyvistai Rainių miškelyje, 5 km nuo Telšių, sušaudė apie 80 kalinių. Tai nėra vieta, kur 1941 m. raudonieji okupantai nužudė daugiausia lietuvių. Pravieniškėse ar Červenėje (už Minsko) nužudyta po kelis šimtus lietuvių. Tačiau ji šiurpiausia tuo, kad visos aukos buvo ne tik nužudytos, bet ir prieš mirtį žiauriai kankintos, iš jų brutaliai išsityčiota. Ranka nekyla cituoti, kaip buvo išniekinti aukų kūnai (kas turi tvirtus nervus, gali susirasti žiaurumų aprašymus Vikipedijoje). Užtenka pasakyti vien tai, kad tik 10 jų buvo sušaudyti, dėl sužalojimų 46 žmonių net nepavyko atpažinti. O juk žudynių aukos buvo surastos vos po keleto dienų!

Visi nužudytieji palaidoti 1941 m. liepos 1 d., dauguma jų Telšiuose. 1942 m. žudynių vietoje pradėta statyti koplyčia, kuri sovietmečiu buvo nugriauta, o ją suprojektavęs žmogus išvežtas į Sibirą. 1942 m. apie šias žudynes išleista knygelė „Žemaičių kankiniai“ (perleista po 1990 m.). Rainių Kančios koplyčia 1991 m. buvo atstatyta. Prie žudynių vietos įrengtas memorialas ir pasodintas Atminties ąžuolynas.

Prisimenant šią tragediją reikėtų pakalbėti ne tik apie aukas, bet ir apie budelius. Kas tie budeliai? Pačią egzekuciją įvykdė raudonarmiečiai. Tačiau be vietos komunistų aktyvo „iniciatyvos“ egzekucija nebūtų įvykusi. Pasitelkę besitraukiančius raudonarmiečius su tankais, žudynes organizavo Telšių apskrities NKGB viršininkas Petras Raslanas, jo pavaduotojas Ždanovas, jiems talkino Nachmanas Dušanskis, Telšių vykdomojo komiteto pirmininkas Domas Rocius, 8-osios RA politinio skyriaus darbuotojas (komisaras) Michailas Kompanijecas, Kretingos apskrities NKGB viršininko pavaduotojas Jermolajevas (dalis kalinių buvo į Telšius perkelti iš Kretingos).

Karo pabaigos nesulaukė tik D. Rocius, žuvęs kaip sovietų partizanas Baltarusijoje 1943 m. (1954 m. iškilmingai perlaidotas Vilniuje), ir M. Kompanijecas, žuvęs prie Leningrado 1941 m. rugpjūtį. Apie Jermolajevą ir Ždanovą nėra tikslių žinių. O štai P. Raslanas ir N. Dušanskis nugyveno ilgus gyvenimus. Abu jie pokariu grįžo į Lietuvą, „pasižymėjo“ kovose su lietuvių partizanais, buvo apdovanoti sovietiniais medaliais ir privilegijomis. Abu jie po 1990 m. pabėgo iš Lietuvos: pirmasis į Rusiją, antrasis į Izraelį. P. Raslanas už akių buvo nuteistas kalėti iki gyvos galvos, bet Rusija jo neišdavė, jis ten ir mirė 2002 m. N. Dušanskis mirė sava mirtimi Haifoje 2008 m., jo Izraelis irgi neišdavė. Koks gali būti bolševikų žudikų cinizmas, gerai parodo P. Raslano 1942 m. dėl Rainių žudynių rašytas paaiškinimas Antanui Sniečkui, kur jis teigė „esąs įsitikinęs, kad tarp nužudytųjų nebuvo nė vieno nekalto“.

Tauta, nežinanti savo praeities, pasmerkta nebūčiai. Todėl važiuodami pro Telšius būtinai sustokite prie Rainių koplyčios. 1941 m. žemaičių kankiniai verti atminimo ir maldos.

O gražiausiai savo kaimynų atminimą pagerbė poetas Vytautas Mačernis, parašęs jų garbei prasmingą eilėraštį.

„Rainių kankiniams“

Vytautas Mačernis*

Apie Tavų kančių kalvarijas, o mano drauge,
Pasikalbėti šiandien prie Tavo kapo ateinu,
Čia taip ramu, čia Tavo miegą medžiai saugo,
Migdydami šlamėjimu viršūnių neramių.

Ateidamas mąsčiau apie Tave ištikusiąją lemtį,
Apie pačiam pavasary sumerktas nekaltas akis.
Tu leisk man prie Tavo kapo medin atsiremti
Ir pasvajoti su Tavim, pakol užslinks naktis.

Aš niekaip negaliu susekt visų likimo vingių
Ir pasakyti sau: „Aš viską suprantu!“
Kodėl numirt vienam, kitam gyventi reikalinga,
Aš negalėčiau atsakyti, gal galėtum Tu?

Grobuonys dideli šį mažą mažą kraštą
Užplūdę pavydėjo mūsų paprastos buities,
Kam žmonės, nešdami sunkių vargelių naštą,
Mokėjo liūdinčias akis džiaugsmu nušviest.

Jie atnešė mums skambų, aukštą idealą,
Bet širdį purviną ir suteptas rankas,
Ir jas ant balta staltiese papuošto stalo
UžlaužDami paliko kruvinas dėmes.

Jiems nepatiko Tavo švelnios ir nušvitę akys
Ir savo žemę, savo brolius, seseris pamilusi širdis,
Kuri pačiam žydėjime žaismingai plakė,
Tarytum plazdantis į saulę mūsų žemės vyturys.

Todėl lyg vanagai į kūną mažo, drebančio paukštelio
Sukibo jie Tavin bjauraus pavydo dantimis
Ir draskėsi, kol veidus trykštantis upelis
Užliejo srovėmis kaip liepsnos karštomis.

Jei Tu girdi dabar mane, o mielas drauge,
Visam krašte jį daugelis išliejo su Tavim.
Už tai šiandien ant Jūs kapų paminklai auga,
Už tai jis plaukia laisvėn brolių likusių širdim.

Garbė, vainikai, puošmenos ir gėlėse paskendęs kapas
Tikrai nereikalingi, aš tikiu, nei Tau, nei jiems,
Bet mums jie būtini ir seniai patapo
Šventovėmis, kur renkamės apmąstymams šventiems.

Mes renkamės, mes tikime: čionai tauta subręsta,
Visiems likimo vingiams tampa atspari,
Ir ryžtasi panešt kiekvieną jai uždėtą naštą,
Čia tikisi per savo žemę vagą iki saulės išvaryt.

Ir tas tikėjimas yra taikių širdžių troškimas,
Išsiilgusių ne karo, ne žudynių, bet taikos,
Jisai yra ne pykčio, ne pavydo širdyse užgimęs
Ir ne grobuonių širdyse taipos.

Bet širdyse, kurios išmokę nusižemint,
Prisimena ne kartą Viešpaties žodžius:
„Palaiminti taikios širdies, nes jie paveldės žemę,
Nes jiems gyvybės niekas neišdžius“.

„Palaiminti taikios širdies“, –
Ar Tu girdi, gerasis drauge,
Kaip šnara medžiai vakaro tamsėjančiuos skliautuos
Ir kaip naktis ateina Tavo sapno saugot?
Aš jau einu, o Tau linkiu nakties ramios.

* Manoma, kad šio eilėraščio autorius yra Vytautas Mačernis. Šis kūrinys nėra publikuotas nei viename iš išleistų rinkinių. Vytauto Mačernio kūrybos žinovas Bronius Kleinauskas teigia, kad eilėraštį, kurį buvo persirašęs ranka, parsivežė į Lietuvą grįžęs jo kaimynas tremtinys Povilas Meškauskas. Jis skirtas Rainių žudynių aukoms atminti.

Tetai Genutei Grigutienei atminti

Onutė Valenskienė

Atsisveikinimas su artimu žmogumi visuomet palieka tuštumą ir liūdesį. Tačiau šviesūs prisiminimai pasilieka visam laikui. Sakoma, žmogus gyvas, kol gyvas jo atminimas ir tariamas jo vardas. Mūsų širdyse – dėkingumas už Genutės gyvenimą, pilną atsidavimo ir bendrystės.

Genutė gimė 1938 m. sausio 4 d. Agurkių kaime, Magdalenos (Sitkaitės) ir Jono Balytų šeimoje. Magdalena buvo vienturtė, todėl Jonas iš Pristavonių atėjo į žentus į Agurkius. Namuose su jauna šeima gyveno močiutė Ona (mamos mama), kilusi iš Jakčinskų giminės. Ji atliko svarbų vaidmenį auklėjant vaikus. Genutė su vyresniąja seserimi Natalija irgi tapo ankstyva ir neįkainojama atrama tėvams ir jaunesniems vaikams: Jonui, Jurgiui, Julijai, Kazimierui, Cecilijai ir Zitai. Kaimo buityje netrūko darbų, o mažuosius reikėjo užauginti: pamaitinti ir aprengti, palydėti į mokyklą, apėmus liūdesiui – paguosti.

Iš šeimos albumo

Genutė Grigutienė

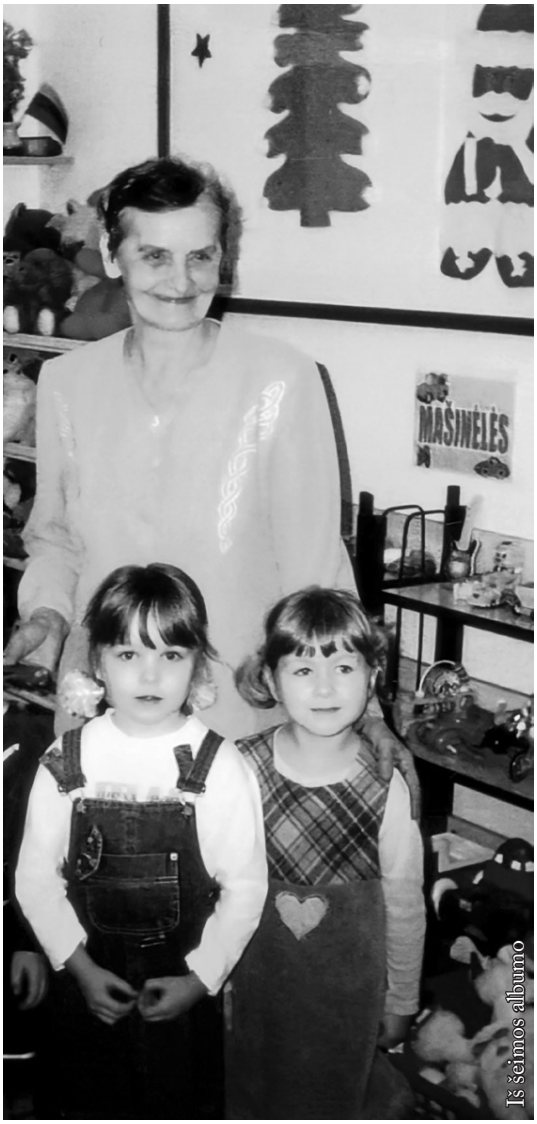
Iš šeimos albumo

Genutė Grigutienė su drauge Magdalena Burdiniene

Namuose gyveno 11 asmenų: tėvai, močiutė ir aštuoni vaikai. Balytų sodyba visuomet buvo gyva ir pilna ne tik namiškių, bet ir kaimynų. Visi jie mylėjo žmones, o tėvas ėjo Agurkių kaimo seniūno pareigas. Šis laikas, be abejo, subrandino Genutę kaip nepaprastai tvirtą, ryžtingą ir pareigingą asmenybę.

Genutė lankė Pristavonių ir Vidugirių pagrindines mokyklas. Kelias klases baigė Suvalkų lietuviškame licėjuje. Jaunystėje nuoširdžiai draugavo su savo kaimyne Magdule. Abi merginos aktyviai įsitraukė į kaimo saviveiklą: dainavo, šoko ir vaidino. Kartu eidavo į šokių repeticijas Navinykuose pas Milončius, kur mokė Aldutė Pečiulytė (Leončikienė). Vėliau Genutė giedojo Punsko bažnytiniame chore, vaidino spektaklyje „Herkus Mantas“.

Sesers pakalbinta, Genutė išvyko iš kaimo į Punską, kur pradėjo naują gyvenimo etapą: darbą parduotuvėje (Valsčiaus kooperatyvo – GS). Ilgus metus atsakingai ir kruopščiai dirbo maisto parduotuvėje, vėliau *medžiaginėje*. Tapo gerai pažįstamu veidu daugeliui vietos gyventojų. Maloniai ir kantriai aptarnaudavo ne tik vyresniuosius, bet ir mažuosius klientus. Visada besišypsanti,

Genutė Grigutienė su anūkėlėmis

miela, mokėjo bendrauti su senais ir jaunais.

„Labai mėgau užeiti pas tetą į parduotuvę. Ten buvo gražių batelių, kuriuos galėjau pasimatuoti. Jei kokius pirkdavom, tai teta atnešdavo didesnius, kad ilgiau panešiočiau. Taip ir išmokau pirkti šiek tiek didesnius batus, didesnius drabužius, ir laikausi to iki dabar.“ (Onutė)

1962 m. antrąją Kalėdų dieną Genutė sumainė aukso žiedus su Jonu Benediktu Grigučiu iš Šlynakiemio. Jie sukūrė gražią šeimą, užaugino sūnų Romą ir dukrą Aliciją.

Daugelio talentų moteriai šeima ir darbas atstojo jaunystės šokius ir dainas. Tačiau kūrybinė ugnis ir energija niekur nedingo. Genutė pasižymėjo ypatingu darbštumu ir kruopštumu: namuose puoselėjo nuostabius gėlynus, triūsė daržuose, prižiūrėjo braškes ir avietes. Retas kas mokėjo taip puikiai kaip ji vašku marginti margučius ar taip dailiai rašyti receptų sąsiuviniuose. Pati Genutė mėgdavo pajuokauti, prisimindama močiutės Sitkienės žodžius: „Gal geriau Natalytė pamargins. Kiaušinių mažai.“ Iš mamos išmoko megzti, tai ir mezgė vilnones kojines ir pirštines. Skaitė, rašė laiškus, prisimindavo visų vardadienius ir jubiliejus.

Genutė apie save kalbėjo nedaug. Jeigu jau ką nors paminėdavo iš praeities, tai būtent labiau pajuokaudama arba prisimindama tikrai šviesias ir geras akimirkas. Ji be galo mėgo giminių suėjimus, o jos pačios namuose visuomet buvo gera ir jauku. Pas Grigučius svečiai žinojo, kad bus ne tik skaniai pavaišinti, bet ir turės ką veikti: kartu kortuodavo, žaisdavo stalo žaidimus, dėliodavo dėliones.

„Teta Genė buvo labai darbšti ir nuoširdi moteris. Prisimenu jos didžiulį daržą, pilną daržovių ir gėlių. Teta daug ir sunkiai dirbo. Kai apsilankydavau pas pusseserę, teta vis kuo nors skaniu pavaišindavo, pavyzdžiui, varškės sūriu ir obuoliene. Tačiau labiausiai ją prisimenu dėl vieno ypatingo kvapo – keptos vištienos ant iešmo. Iš toli eidama užuosdavau sklindantį aromatą. Visuomet laukdavo šilti ir jaukūs namai, skanus maistas ir mylimos tetos svetingumas.“ (Violeta)

„Šeštadienio vakarais autobusu vykdavau į Punską, kur visada rasdavau šiltą prieglobstį pas Grigučius. Galėjau atsigaivinti šiltoje vonioje. Vėliau su pussesere pasinerdavome į paslaptingą pasaulį – dalinomės mamulės *prūsinukėmis* (skarelėmis), spėliodavome, kuriai kuris turtas atiteks. Sekmadienį eidavome į bažnyčią. Teta buvo labai gera, taktiška ir viską visada gerai suplanavusi. Kiekvieną kartą mielai mane priimdavo. Labai mėgau šitas išvykas ir jų ritualus.“ (Jolanta)

Labai džiaugėsi Grigučiai anūkėmis Irmina ir Daiva, padėjo mergaites auginti. Genutė su vyru labai mielai ėjo į visus kultūrinius renginius, o dvigubas džiaugsmas buvo matyti koncertuojančias anūkes.

„Mano močiutė buvo darbšti, atkakli ir kupina meilės. Su ja gyvenau ir augau. Prisimenu vasaras, kai močiutė su skarele ant galvos triūsė savo darželyje. Vakarais kepdavo *čyrvas* ir obuolių blynelius. Prisimenu daugybę jos perskaitytų pasakų ir nuolatinį norą padėti, kad ir ko man reikėtų. Per visas šventes namai būdavo pilni svečių, juoko ir gyvybės.“ (Daiva)

Keleri paskutiniai gyvenimo metai buvo ligoti ir sunkūs. Tačiau Genutė praleido juos ramiai su artimaisiais namuose, apsupta jų meilės ir globos. Dažnai ją lankė seserys ir kiti širdžiai brangūs žmonės.

***

Genutė mirė 2026 m. liepos 24 d., sulaukusi 88 metų. Išėjus žmogui anapilin tiek daug dar būtų klausimų. Gyvendami šalia mes ne viską išgirstame ir įsimename. Tačiau prisimindami Genutę visi kaip vienas pabrėždavo jos savybes: darbštumą, tvirtumą ir meilę žmonėms. Genutės svetingumas ir bendros akimirkos liko mūsų atmintyje.

Poilsio ir ramybės, brangi Genute.

Išnyko eiliniai piliečiai

Vytautas Pečiulis

Ramus penktadienio vakaras. Už lango sutemos klosto šimtametį klevą ir lengvas vėjelis pešioja jo paskutinius lapus. Švaručiame danguje kabo blizgantis mėnulis ir prie šiukšlių bačkos katinas repetuoja širdį veriančią serenadą. Virtuvėje žmona skuta bulves rytdienos kugeliui, o aš pritūpęs patentuoto aštrumo skutimosi peiliuku pjaustau nuo kojos nykščio mazolį. Kažkodėl graudu ir nyku širdyje, juodos mintys kaip miesto suodžiai gula ant krūtinės. Plaukeliai nuo pakaušio nuslydo, regėjimas susilpnėjo, valsiuką per kokį susibuvimą suraičius pakinkliai dreba ir rasoja, o dabar, žiūrėk, dar kokios piktos veislės mazolis atsirado. Gelia, net širdį skauda ir pagunda ima čerkelę išmesti. O, būdavo, prieš daugel metų subatvakariui beartėjant nakties ramybėje sapnų tvane mėlynakės maišydavosi, jų auksinės garbanos veidą kutendavo.

Naktį sapnavau, kad karališko dydžio mazolis ant nosies galo išaugo ir visokius kvapus užgožia. Rodosi, nusiaunu batus, traukiu vilnones kojines, o mano nosis nieko nejaučia. Vadinasi, pagadinta uoslė ne juokais. Baisiai išsigąstu ir pabundu, abiem rankom apsikabinęs nosį. Ilgai dreba širdis, to nelemto sapno sujaudinta, o kai apsiramina, suprantu: sapnuoti mazolį ant savo nosies galo, pagal saliamonišką sapnininką, reiškia pilną vidurių pakrikimą. Mano liūdnas svajones pertraukia telefono skambutis.

– Alio, – sakau, pakėlęs ragelį.

– Alio, – linksmai atsiliepia kitame gale toksai švelnus balsas, jog man net kairys skruostas ima trukčioti. – Noriu kalbėti su ponu Pilypu.

Aha, jeigu jau ponu vadina, tai reiškia, kad manęs nepažįsta, vadinasi – Pilypai, neapsikiaulink.

– Spyking, – sakau ir galvoju: jeigu prašys paaukoti kokiam fondui, pasakysiu lietuviškai „nesuprantu“. Žmogus į senatvę tiems švelniems balseliams labai neatsparus pasidaro. O tai gryną pinigą kaštuojanti silpnybė. Bet aš, paukštyte, ne taip jau lengvai sulankstomas.

– Mes, – toliau čiulba tas balselis, – vakaruškas rengiame. Kviečiame tamstą dalyvauti ir paskaityti bei papasakoti ką nors juokingo.

– Taip, – nutraukiu lakštingalos čiulbėjimą. – Su mielu noru, su pasididžiavimu! – šaukiu į ragelį. – Skaityti moku, žmonės sako, kad net patsai klebonas geriau rašto nekerta. Tiesa, angelskai man nekaip vyksta. Bet gimtu liežuviu su mielu noru. Su pasididžiavimu, panelyt.

O panelytė kitam gale vėl kuždа į ausį:

– Honoraro nemokėsime ir išgerti nebus...

– Nereikia, – sakau, – jokių užmokesčių ir išgėrimų. Durną charakterį turiu, jeigu ir turėtumėt čerkelę, neduokite, nes išgėręs galiu kokį labai svarbų asmenį apstumdyti. Kraujas man tada užverda ir galiu patį viršaitį griebti už atlapų.

– Tai sutarta, – sako panelytė.

– Sutarta kaip amen poteryje, panelyt. Tik parengimo datą pasakykit. Atvyksiu su malonumu, su pasididžiavimu.

Mūsų parapijoje išnyko eiliniai piliečiai. Sakytum, koksai maras būtų nusiautęs ir visus prastus žmonelius šluote nušlavęs. Seniau, atsimenu, buvo tarp mūsų ir gaspadorių, ir dailidžių, ir kalvių, pasimaišydavo ir eilinių kareivių. O dabar, brolyčiai, su šventojo Anastazijaus pagalba ir jo prakilnybės klebono palaiminimu tokio luomo žmonių neberasi. Agronomai, inžinieriai, generolai, ministeriai, direktoriai, – va kas dabar maišosi kiekviename kampe.

Man ir mano artimiausiam prieteliui Zidoriui gyvenimas tos diduomenės tarpe pasidarė sunkus, juo labiau kad abiejų galvos niekaip neišneša, į kokį luomą reikėtų mums išvirsti. Zidorius per bendruomenės vakarą gerai išmetęs kone viešai pasiskelbė, kad Lietuvoje buvo bažnyčios maršalka. Per atlaidus vaikščiodavo bažnyčioje šilko juostą per petį persimetęs, kuri buvo išsiuvinėta auksu ir sidabru. Be to, turėjęs raudonmedžio lazdą su barškančiu sidabro burbulu gale ir darydavęs visą tvarką bažnyčioje. Eina, būdavo, pralotas, raudonu rūbu pasirėdęs, ir švęstu vandeniu piktas mintis iš parapijonų galvų plauna, o jo priekyje Zidorius su lazda taką skina. Nebijodavo Zidorius net pačiam policijos viršininkui po nosimi tuo barškančiu lazdos burbulu pamojuoti. Atseit suprask, ponas viršininke, kas galybę turi turguje, o kas bažnyčioje. Bet maršalkos titulas neįstatė Zidoriaus į ponstvos eiles. Žinote, dabartiniai žmonės šalti bažnyčios tarnams. Jeigu jau nebuvai ministru ar vyskupo broliu, tai su maršalkos galybe toli nenueisi.

Nuėjome su Zidorium į žūklautojų subuvimą, už bilietą sumokėjome ir, vos į salę įžengus, prie mūs prilipo tipelis iš rengėjų tarpo.

– Pilypai, Zidoriau, – tempia už rankovės, – gal padėtumėt alų sunešti, tik dabar atvežė.

– Bet, – sakau, – tiek svieto turite, gal ir be mūsų apsieisite. Su

krakmolytais marškiniais imsi žmogus alaus dėžes nešioti, kažin kaip neišeina, ir rūbo gaila.

– Taip, – verkšlena rengėjų atstovas, – sakote: tiek svieto turime. Bet ar patys turėtumėt tiek drąsos prašyti poną agronomą Jonaitį ar daktarą Piliponį, ar inžinierių Petrėną, ar aptiekorių Beržą padėti apsidirbti su tomis alučio dėžėmis? Juk tai inteligentija, netinka tokiam darbui.

Na, ir nešam mes tas alaus dėžes. Zidorius taip karštai kimba į darbą, kad net krakmolas atsileidžia ir jo marškiniai pameta visas turėtas grakščias linijas. Aš žmogus ne iš stipriųjų, jau benešdamas antrąją dėžę žiopčiojau kaip kaitros pritrenktas ančiukas. Žinote, tamstos, alaus dėžė lieka alaus dėžė, tai ne bet kas, svorį turi.

Sunešam tą skystimėlį ir prakaitą braukiam, o drebulys pakinkius krečia. Liežuviu bevilgydamas sukepusias lūpas pajutau – o gailestingasis Viešpatie – mano niloninės dantų žiaunelės su visais zovieskais nebėra! Dar netikėdamas tuo žiauriu faktu, atsargiai rodomuoju pirštu perbraukiu per smegenis. Nėra. Amen. Pamečiau, vadinasi. O toksai pinigas buvo sumokėtas. Ir baltučiai jie buvo kaip gulbės sparnas, vienas malonumas buvo plačiai išsižioti.

– Zidoriau, – skęstančio balsu šaukiu, – dantis pamečiau!

– To negali būt, – sako jis. – Išsižiok.

Ilgai jis žiūri į mano plačiai pravertą valgomąją ir pagaliau sutinka su liūdnu faktu:

– Viernai nėra, išpūtei tas alaus dėžes bevilkdamas. Aš tau iš pat pradžių sakiau, kad niloniniai dantys tiktai ponams.

Salėje orkestras blizgančiomis triūbomis raitė tangus ir valsus, o aš su Zidoriumi įnikome ieškoti tos niloninės žiaunos. Keliais išgurinėjome visus koridorius, pakampes ir pagaliau grynai per Dievo gailestingumą radome paspirtą po radiatoriumi. Įsidėjęs žiauną į prideramą vietą ir didžiai apsidžiaugęs, kad taip laimingai pasibaigė, sakau Zidoriui:

– Einame į salę. Polkutę sutrypsime ir po burnelę išmesime. Matai, kad jau visos linksmybės prie galo artėja.

Salėje mums besidairant, kur šnapselį pardavinėja, vėl prie mūsų prisvyla vienas iš vakaruškų rengėjų:

– Vyručiai, mūsų moteriškės virtuvėje gvoltą kelia, neapsidirba. Būkite malonūs, padėkite su indais susidoroti, burnelė bus ir užkąsti gausite.

– Aje, – sakau, – padėsime, mes tam čia esame, tik leisk dūmelį sutraukti.

Kai tas tipelis mus palieka baigti dūmelį, aš sakau Zidoriui:

– Čia mus komandinėja kaip vaiske, o kodėl mes patys negalime kitų pamuštravoti? Kas žino, ar mes rengėjai, ar tiktai pašaliniai piliečiai.

Zidorius negali perprasti, kas mano galvon užklydo, ir jo apatinė žiauna pavargusiai nusvyra.

– Žiūrėk, – sakau, – mums bliūdų nereikės mazgoti.

Tuo metu pro pat mūsų nosis ant mėlyno Dunojaus bangos, stipriai įsitvėrusi frantelį, plaukia blondinė. Jinai vakaro pradžioje sėdėjo prie baltai padengto stalelio ir bilietėlius pardavinėjo. Sutvėrimėlis – kaip iš paties rojaus gilumos ištraukta. Akys tokios drėgnos, plaukų banga svyra ant rausvo skruostelio, lūpų raudoniui net geriausios veislės vyšnios negalėtų prilygti, o svarbiausia – tai rankų nageliai, brolyčiai, tokie ilgi ir rausvi. Man į juos bežiūrint net nugarą ėmė niežėti. Prišoku prie to rojaus paukštelio ir atsargiai pirštu pastuksenu per nuogą petelį:

– Persiprašau, panelyt, tamstą į kuknią reikalauja prie puodų mazgojimo.

O panelytė, tamstos, akimirksnyje paleido savo kavalierių ir kad sušuks, tarsi verdančiu vandeniu perpilta:

– Kaip tamsta drįsti?! Aš tokio įžūlumo nedovanosiu! Tamsta esi girtas!

– Ne, – nutraukiu angelėlio šauksmą, – kur čia būsiu girtas. Laiko neturėjome čerkelei išmesti. Be to, čia toksai pripotkėlis su mano nilonine žiaunele buvo atsitikęs. Kur čia man pasigerti.

Bet jinai neklauso mano širdingo pasiaiškinimo.

– Ar tamsta žinai, – šaukia vis garsiau ir garsiau, – kas aš Lietuvoje buvau?! Aha, nežinai, nes mužikas esi. Aš operoje dainavau! Tris tarnaites turėjau. Supranti, tris! Pati kojų nesiplaudavau, o čia puodus mat imsiu mazgoti. Aš policijai apskųsiu už mano garbės darkymą!

Trūbočiai sustojo pūtę dūdas, visa salė į mus sužiuro. Aš pamačiau, kad čia menki juokai. Zidorius, tasai mano ištikimas prietelius, tempia už rankovės ir sako:

– Pilypai, nekelk alaso. Matai, kad boba siunta. Einame, padėsime suplauti tas lėkštes, su moteriškomis pasistumdysime, girdėjai – ir čerkelę žadėjo duot.

Taip mes ir nukiūtinom į virtuvę.

O dabar, gerbiamieji, pasakykite: ar lengva būti eiliniu piliečiu?

Sukurta dirbtinio intelekto

Per Jūsų 50-ąsias vestuvių metines dėkojame Dievui,
kad Jis iki šiol vedė Jus per gyvenimą kartu.
Tegul Jo šviesa ir toliau būna Jūsų vedle,
ramybė pripildo Jūsų namus,
o sveikata ir tarpusavio supratimas lydi
kiekvieną ateinančią dieną.

Spalio 17-ąją auksines vestuves švenčia
Emilija ir Juozas Slabašauskai.

Brangūs Tėveliai, Seneliai...
Sveikiname Jus su 50-uoju vestuvių jubiliejumi.
Jūs esate rekordininkai, nes tiek metų gyventi
kartu ir vis dar vienas kitą mylėti –
tai tikras menas.
Linkime Jums ir toliau puoselėti savo šedevrą
bei būti laimingiems.

Su nuostabiu jubiliejumi sveikina

Dukra Violeta ir sūnus Vitas su šeimomis

BRANGI JANINA...

Septyniasdešimt metų – gražus gyvenimo kelias,
Jame tiek meilės, džiaugsmo ir gražių dienų.
Tegul dar daug saulėtų rytų išaušta,
Tegul gyvenimas būna kupinas svajonių.
Tegul širdyje visada žydi jaunystė,
Tegul akys spindi laime ir šviesa.
Tegul šalia būna mylimi žmonės,
O kiekviena diena – lyg graži dovana.

Spalio 22 dieną mūsų brangi **Janina Sendienė**
iš Budzisko švenčia gražų 70-ąjį gimtadienį.

Šia ypatinga proga iš visos širdies linkime
stiprios sveikatos, daug laimės, meilės, šilumos
ir begalinio gyvenimo džiaugsmo.
Tegul kiekviena diena būna saulėta ir kupina
šypsenų, tegul namuose netrūksta jaukumo,
juoko ir mylimų žmonių.
Tegul gyvenimas dar ilgus metus dovanoja
gražiausias akimirkas, malonias staigmenas
ir išsipildžiusias svajones.
Tegul širdis visada būna jauna, siela laiminga,
o gyvenimo kelias – pilnas gėlių,
meilės ir saulės!

Su meile ir pačiais šilčiausiais linkėjimais –

Teklė su šeima iš Svinouiscio

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!
Nebūkite abejingi – prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!

Galima atvykti į redakciją Punske arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose ar užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2027 m. PRENUMERATOS KAINOS (zlotais)

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	60	16	16
	pusmetis	30	8	8
	ketvirtis	15	4	4
Lietuva (nepirmenybiniu paštu)	metai	130	50	50
	pusmetis	65	25	25
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	170	70	70
	pusmetis	85	35	35

Lietuvos žiniasklaida

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

2026 09 29–10 11

Kad paskutiniais metais Lietuvoje, ypač Vilniuje, rusų kalba skamba vis dažniau, ne kartą dėmesį atkreipė patriotiškai nusiteikusi visuomenės dalis, kai kurie politiniai judėjimai, politikai. Ypač rusakalbių skaičius šalyje ėmė didėti po prezidento rinkimų Baltarusijoje 2020 m., kai į Lietuvą masiškai plūdo protestų prieš rinkimų rezultatų klastojimą persekiojami dalyviai, ir 2022 m. Rusijai užpuolus Ukrainą. Pastaruoju metu daugiausia atvyksta darbo imigrantų. Migracijos departamento duomenimis, šiuo metu šalyje apie 50 tūkst. atvykėlių yra iš Baltarusijos, apie 80 tūkst. – iš Ukrainos, taip pat iš Vidurinės Azijos šalių, kurių nemaža dalis kasdienėje ar darbinėje aplinkoje bendrauja rusiškai.

Kai kurie Lietuvos piliečiai, pasiryžę kovoti su rusų kalbos įsigalėjimu viešojoje erdvėje, jau seniau siūlė su kitataučiais, nors ir mokant rusų kalbą, bendrauti lietuviškai arba nebendrauti apskritai: taip jie bus priversti mokytis valstybinės kalbos. Be abejo, kam kitakalbiui mokytis lietuvių kalbos, jei jis čia „tik trumpam atvykęs užsidirbti“ ir dažnai atsiras lietuvių, galinčių su juo bendrauti rusiškai. Juk, pasak dažno imigranto, lietuvių kalba labai sunki.

Tiesa, yra pavyzdžių, kai imigrantai nuo pirmų dienų pradeda mokytis lietuvių kalbos ir net prašo kolegų, kad jie geranoriškai kuo mažiau bandytų „padėti“ rusiškai. Žmonės būna sužavėti, kai su kokia ukrainiete ar baltarusiu pavyksta susikalbėti lietuviškai, nors, pasirodo, Lietuvoje jie gyvena tik porą, trejetą metų.

Tačiau Lietuvos žiniasklaidoje dėl rusų kalbos garsiai nuskambėjo istorija su buvusiu Seimo nariu, konservatoriumi, vaikų psichiatru Linu Slušniu. Dėl asmeninių politinių įsitikinimų jis sulaukė Vaiko teisių tarnybos atstovų skundo, nemažos dalies visuomenės pasmerkimo, o viena ministrė net kreipėsi į Generalinę prokuratūrą. Mat gydytojas atsisakė bendrauti rusiškai su rusakalbiu jaunuoliu, kuris į Santaros klinikas atvyko su vaiko teisių specialistais. Anot L. Slušnio, jis siūlęs, kad jaunuolį lydėję vaiko teisių specialistai vertėjautų, tačiau šie atsisakė. „Apskundė dėl vaiko, kuris yra Lietuvos pilietis, gyvena Lietuvoje, baigęs Lietuvos mokyklą ir... nieko nesupranta lietuviškai. Manau, toks skundas rodo, kad turime daug žmonių, kurie tiesiog yra rusijos kolaborantai. Būtent tokių valstybės tarnybos asmenų reikia rusijos propagandai. Tokių, kurie pamindami Lietuvos Konstituciją ramiai aiškina, kad tam tikro amžiaus (kalbu apie save), tam tikro veido asmuo privalo kalbėti rusiškai“, – socialiniame tinkle „Facebook“ rašė psichiatras.

Nors Santaros klinikos patvirtino išnagrinėjusios gautą skundą bei įvykio aplinkybes ir teisės aktų pažeidimų gydytojo elgesyje nenustatė, socialinės apsaugos ir darbo ministrė Inga Ruginienė pareiškė, kad tokie kaip L. Slušnys yra neverti gydytojo vardo, ir kreipėsi į Generalinę prokuratūrą, prašydama įvertinti, ar gydytojas nepadarė nusikalstamos veikos: paliko be pagalbos, kai žmogaus gyvybei gresia pavojus, o dar pažeidė Baudžiamojo kodekso straipsnį, susijusį su diskriminavimu dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, religijos ar kitos grupinės priklausomybės. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos vadovė Ilma Skuodienė tvirtino, jog į sveikatos priežiūros įstaigą atvykęs mažametis buvo „gilioje krizėje“ ir jo gyvybei grėsė pavojus.

Tuo metu L. Slušnys, kaip rašė portalas lrytas.lt, remdamasis „Žinių radiju“, teigė, jog vaiko teisių gynėjai skleidžia melą: „Jeigu būtų taip, kaip rašo, tai jis į reanimaciją būtų (vežamas). Tokia būklė nebuvo. Vaikas net nebuvo pasidaręs kažkokios savižalos. Taip, tai buvo sudėtingas vaikas. Melas liejasi visiškai laisvai, nes paslauga buvo suteikta: vaikui buvo suteikta konsultacija, jis buvo išsiųstas į kitą ligoninę, jau kitų kolegų žinion. Yra tokia tvarka, mes tai galime daryti, mūsų ligoninėse tai įprasta.“

„Kas atsitiko: jie įeina ir pirmiausia, ką jie pasako – vietoje prašau, atsiprašau, laba diena, pasako – jis nekalba lietuviškai, tai gal kalbėkite rusiškai su juo. Toje vietoje aš užduodu labai paprastą klausimą: jūs kalbate rusiškai? Tai gerai, sakau, tai jūs vertėjaukite. Ten buvo toks momentas, kai aš pradėjau rašyti techninius duomenis, sakau, aš galiu kalbėti prancūzų, anglų kalba – kuria norite, kodėl rusiškai? Taip pusiau juokais, tai buvo juokas visiškai“, – „Žinių radijuje“ dėstė L. Slušnys. Gydytojas klausė, ar tokia pati reakcija kiltų, jei jis pats nemokėtų rusų kalbos. Atvejų, kai tėvai atsiveda rusakalbius vaikus, anot L. Slušnio, pasitaiko dažnai, tačiau jie patys vertėjauja ir problemų anksčiau dėl to esą nekildavo. „Problema yra su rusų kalba, kad mums pagal nutylėjimą primetama, jog tai normalu, kad mes ja kalbame. Vokiečių, prancūzų, ukrainiečių – visi suprantame, kad mes nekalbame, tai reikia atsivesti artimąjį, pažįstamą, kas galėtų ta kalba kalbėti“, – sakė buvęs parlamentaras.

Į skandalą sureagavo ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Laurynas Kasčiūnas, kuris pats ne kartą Seime buvo griežtesnių reikalavimų

imigrantams dėl lietuvių kalbos mokėjimo iniciatorius. Politikas portalui lrytas.lt sakė manantis, jog reikiama pagalba sudėtingoje situacijoje atsidūrusiam vaikui privalėjo būti suteikta. „Tikrai gerbiu ir vertinu pilietinę, patriotinę poziciją kalbėti valstybine kalba. Tai yra žmogaus, Lietuvos Respublikos piliečio, tvirta pozicija. Tačiau labai svarbu yra kontekstas. Ir labai svarbu situacija. Kai kalbame apie vaiką, kuriam reikia pagalbos, kalbame apie jo kritinę sveikatos būklę, polinkį į savižudybę – šioje vietoje, be jokios abejonės, pagalba turi būti suteikta“, – kalbėjo L. Kasčiūnas.

Teisėsauga pradėjo aplinkybių patikslinimą dėl L. Slušnio nepilnamečiui galbūt nesuteiktos pagalbos. „Šiuo metu policija atlieka aplinkybių patikslinimą. Jis skirtas įvertinti, ar yra pagrindas pradėti ikiteisminį tyrimą. Kol neužbaigtas aplinkybių patikslinimas, galima nusikalstama veika negali būti kvalifikuojama“, – žiniasklaidai teigė Generalinės prokuratūros atstovė.

Kaip ir visame pasaulyje, šiandien Lietuvoje ekonomistų ir valdžios žmonių žvilgsnis nukreiptas į naftos ir jos produktų kainų nuolatinį augimą. Nemažai Europos Sąjungos (ES) šalių jau ėmėsi dėl to veiksmų. Lietuvos kaimynės Lenkija ir Latvija taip pat nesėdėjo sudėjusios rankas, todėl Latvijoje dyzelinas, portalo tv3.lt duomenimis, kainuoja 12 ct, o Lenkijoje net 48 ct pigiau negu Lietuvoje. Be abejo, gyventojai nepasiruošę atiduoti daugiau, jei gali produktą įsigyti pigiau. Taigi žmonės iš pietinių Lietuvos rajonų traukia jiems nuo seno žinomu maršrutu – į Lenkiją, „šiauriečiai“ renkasi ne tokią dosnią Latviją.

Lietuvos finansų ministras Taurimas Valys prieš porą mėnesių žadėjo, kad valstybės įsikišimo ar priemonių degalų kainoms mažinti poreikis atsirastų, jei „Brent“ naftos kaina rinkoje bent savaitę išsilaikytų aukštesniame nei 100 JAV dolerių už barelį lygyje. Vėliau jis porino, kad specialūs scenarijai būtų aktyvuojami, kai degalų kaina pasieks „tam tikrą ribą“. Šiandien peržengtos „tam tikros ribos“, tačiau akcizo niekas nesumažino, nors svarstant Seime pirminį kitų metų biudžetą vartotojams dar šiokia tokia viltis ruseno.

„Ne, tokios priemonės inicijuoti neketiname. Bet kokia priemonė, ypač akcizų mažinimo scenarijus, yra brangi biudžetui. Su gyventojų pajamų mokesčiu, su pelno mokesčiu turime ženklių iššūkių. Nevykdome plano ir turbūt metų pabaigoje nevykdysime keliais šimtais milijonų. Tiesiog būtų dar papildoma skylė“, – žiniasklaidai sakė premjeras Mindaugas Sinkevičius. Finansų ministras jau irgi nuolat kartoja, kad akcizų mažinimas – per brangus: biudžetui kainuotų apie 20 mln. per mėnesį.

Tiesa, koks bus galutinis 2027 m. biudžeto variantas, neaišku, nes valdančiosios koalicijos partneriai „valstiečiai“ ir demokratai mano, kad prie dyzelino akcizo klausimo dar bus sugrįžta. „Jeigu situacija blogės, privalėsime prie jų sugrįžti. Nebus jokio kito pasirinkimo. Vyriausybė situaciją vertina taip, kad galima tvarkytis su kosmetinėmis priemonėmis. Deja, sutarimo pasiekti nepavyko“, – sakė Valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkas Aurelijus Veryga.

Kol kas lietuviai Latvijos ir ypač dosniai – Lenkijos biudžetus „maitina“ šimtais milijonų eurų.

Bet Lietuvos valdžia vietoje akcizo 50 proc. sumažino vietinio susisiekimo traukiniais bilietų kainas, o nuo lapkričio tas pats bus padaryta su autobusais. Visam tam iki metų pabaigos iš biudžeto prireiks 6 mln. eurų. Kaip bus kitąmet, nežinoma. Kai kam gal ir gerai, bet traukiniai tikrai nevažiuoja per visus miestus, gyvenvietes ir kaimus. Kokia nauda iš sumažinimo ten gyvenantiems žmonėms? Todėl didelė visuomenės dalis šį sprendimą priėmė kaip nepraktišką alternatyvą degalų mokesčių mažinimui. Nemažai jų teigė, kad reiktų sumažinti bilietų kainas arba vežti autobusais visai nemokamai, kaip jau yra ne viename rajone ir miestuose, tada tikrai pasijustų nauda. „Kur su traukiniu važiuoti? Į darbą nenuvažiuosi“, „Pigiausia arkliu tikriausiai, kur aš gyvenu, autobusas nevažinėja“, „Aš kaime gyvenu, iš kur ten traukinys važiuos, krečia cirkus ir viskas“, – taip valdžios sprendimą vertino TV3 žurnalistų kalbinti gyventojai.

Kokia kur degalų kaina bus po mėnesio ar dviejų, niekas nežino. Tačiau aišku jau šiandien, jog dėl Lietuvos įsipareigojimų Briuseliui, susijusių su numatytu CO2 dedamosios didinimu bei Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšų gavimu, kainos šalyje kils: dyzelino iki 10, benzino maždaug 3 ct už litrą. Taigi, gali būti, kad į kaimynines šalis piltis degalų po Naujųjų metų apsimokės važiuoti ir žmonėms iš Kėdainių, Raseinių ar Ukmergės.

Kaip anksčiau portalui lrt.lt yra sakęs Lietuvos vežėjų sąjungos generalinis sekretorius Sigitas Žilius, jo skaičiavimu, užsienio vežėjams nesipilant degalų Lietuvoje, šalis kasmet prarasdavo apie 3 mlrd. eurų. Be abejo, tiems vežėjams, kurie nepasiekia Lenkijos ar Latvijos, degalus tenka piltis Lietuvos degalinėse, tačiau didesni transportavimo kaštai galiausiai atsiliepia galutiniams vartotojams: didėja prekių kainos. Lietuvos įmonių energetinio efektyvumo asociacijos duomenimis, Lietuva pernai prarado 16 proc. rinkos ir nepardavė apie 300 mln. litrų dyzelino. Pasak portalo lrytas.lt, kainų skirtumas svarbus ne vien pasienio gyventojų piniginėms. Jeigu degalai Lenkijoje tampa pastebimai pigesni, kartu su vairuotojais per sieną gali persikelti ir jų išlaidos – nuvykę prisipilti degalų žmonės neretai apsiperka parduotuvėse ar naudojasi kitomis paslaugomis. Tokiu atveju kyla platesnis ekonominis klausimas, ar didesniais degalų mokesčiais Lietuva iš tiesų surenka daugiau pajamų, ar dalį jų praranda?